

สภาพความสัมพันธ์

โดยทั่วไปก่อนที่กัมพูชาจะได้รับเอกราชในปี 1953 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาเป็นไปอย่างราบรื่นพอสมควร ประเทศทั้งสองมีความเกี่ยวข้องกันอย่างมาก โดยเฉพาะในทางวัฒนธรรม มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ไทยได้นำภาษาเขมรมาใช้ในภาษาไทยไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในราชาศัพท์ของไทย สถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างหลายแห่งได้แบบอย่างมาจากพวกเขมรโบราณ ในขณะเดียวกัน ด้านการศาสนา พุทธศาสนาแบบไทยได้เข้าไปมีอิทธิพลในสังคมกัมพูชาไม่น้อย การจัดระบบองค์การพุทธศาสนาของกัมพูชาได้นำแบบอย่างของไทย โดยเฉพาะการแบ่งเป็นธรรมยุติกนิกายและมหานิกายเช่นเดียวกับของไทยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไปเสีย นอกจากนี้ ยังปรากฏว่าพระภิกษุจากกัมพูชาได้เข้ามาศึกษาพุทธศาสนาอยู่ในวัดวาอารามของไทยอยู่เนือง ๆ ในคำกล่าวของกัมพูชา กัมพูชาได้นำศัพท์ใหม่ของไทยไปใช้เป็นภาษาของตน โดยเฉพาะศัพท์ทางเทคนิคสมัยใหม่ในอารยธรรมตะวันตก ทั้งนี้ก็เพราะไม่อาจหาคำในภาษาของกัมพูชาที่เปรียบเทียบได้อย่างเหมาะสม¹ ยิ่งกว่านั้นในความสัมพันธ์ของประชาชนของประเทศทั้งสอง โดยเฉพาะที่ประเทศทั้งสองได้มีติดต่อกันกับครอบครัวกันและกันและกันเรื่อยมาในประวัติศาสตร์ ดังที่โลกกล่าวมาแล้วในบทก่อน จึงปรากฏว่า ประชาชนไทยและกัมพูชามีความผูกพันที่ใกล้ชิดกันทางสายเลือด และภาษาในท้องถิ่น โดยเฉพาะในบริเวณชายแดนระหว่างประเทศทั้งสอง ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าการที่ไทยและกัมพูชามีความใกล้ชิดกันทางวัฒนธรรม อันนี้เป็นพื้นฐานส่วนหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองเป็นไปอย่างราบรื่นพอสมควร กอบการได้เอกราชของกัมพูชา

¹ David J. Steinberg, op. cit., p. 155.

อย่างไรก็ดี ในระยะใกล้การได้เอกราชของกัมพูชา มีเหตุการณ์บางอย่างที่อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสอง ในระยะสงครามโลกครั้งที่สองและไม่นานหลังจากนั้น คือในระหว่างปี 1941 ถึง 1946 ไทยได้เข้าครอบครองดินแดนบางส่วนทางตะวันตกของกัมพูชา แต่ขณะนั้นฝรั่งเศสยังอยู่ในฐานะผู้ปกครองกัมพูชา การกระทำดังกล่าวของไทยจึงยังไม่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองให้เห็นได้ชัดเจนนัก ชาวกัมพูชาพิจารณาเห็นว่าเหตุการณ์ดังกล่าวมิได้เกี่ยวข้องกับกัมพูชาโดยตรง แต่เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างไทยกับฝรั่งเศส²

เหตุการณ์อีกอันหนึ่ง ซึ่งอาจพิจารณาว่ามีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองอยู่บางส่วน คือการที่กษัตริย์นโรดม สีหนุ ประมุขแห่งกัมพูชาได้ทรงเนรเทศตนเองมาลี้ภัยทางการเมืองในประเทศไทยในปี 1953 เพื่อแสวงหาทางที่จะเรียกร้องเอกราชของกัมพูชา กษัตริย์สีหนุไม่ทรงได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย ทำให้ต้องเสด็จจากอ้อมไปกัมพูชาด้วยความไม่พอใจ ถึงกับทรงแถลงว่าไม่หวังที่จะได้รับความช่วยเหลือจากไทยได้อีกต่อไป³ แต่ความรู้สึกเช่นนี้ น่าจะพิจารณาได้ว่าเป็นความรู้สึกส่วนตัวของกษัตริย์สีหนุมากกว่าจะเป็นความรู้สึกของประชาชนชาวกัมพูชาทั้งหมด เพราะพื้นฐานทัศนคติทางวัฒนธรรมมีความมั่นคงพอควร ประกอบกับกัมพูชายังต้องการรับความสนับสนุนจากนานาประเทศ รวมทั้งประเทศไทยอยู่อย่างมากในขณะนั้น ซึ่งแม้แต่กษัตริย์สีหนุก็ยังทรงระมัดระวังในเรื่องนี้อย่างดี ดังจะเห็นได้ว่า แม้จะไม่พอใจในการกระทำของรัฐบาลไทยในครั้งนั้น ก็ยังทรงมีสำนัขอใจมายังรัฐบาลไทยในโอกาสต่อมา⁴

² David J. Steinberg, *op. cit.*, p. 156.

³ Norodom Sihanouk, *op. cit.*, p. 42.

⁴ *การประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ 17 มิถุนายน 2496, ข่าวประชาสัมพันธ์, วันที่ 16 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2496, หน้า 171.

ท่ามกลางเหตุการณ์ที่อาจพิจารณาได้ว่ามีผลกระทบตอความสัมพันธ์ของไทยกับ
 กัมพูชาดังกล่าวมา⁵ การกระทำของรัฐบาลไทยบางประการก็อาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นไป
 ในทางการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างประเทศทั้งสอง ก่อนที่กัมพูชาจะได้เอกราช ใน
 เดือนมกราคม 1950 ไทยได้ให้การรับรองฐานะเป็นรัฐเอกราชของกัมพูชา และได้มี
 การแลกเปลี่ยนคณะผู้แทนทางการทูตกับกัมพูชา ซึ่งนับเป็นประเทศแรก ๆ ประเทศหนึ่ง
 และเป็นเวลาหนึ่งที่กัมพูชาจะได้เอกราชโดยสมบูรณ์จากฝรั่งเศส การรับรองของไทย
 รวมทั้งของประเทศอื่นควมมีส่วนสร้างให้กัมพูชาอยู่ในฐานะที่จะต่อรองกับฝรั่งเศสได้ยิ่งขึ้น
 นอกจากนั้น รัฐบาลไทยยังได้ให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้าน
 การศึกษาและเศรษฐกิจ เพื่อช่วยให้กัมพูชาสามารถปรับปรุงตนเองได้ รัฐบาลไทยได้
 ร่วมมือกับกัมพูชา โดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกัมพูชามารับการศึกษาอบรมและปฏิบัติงานในระ-
 เขตไทยในด้านการศึกษา การสาธารณสุข การป่าไม้ และการศึกษาพุทธศาสนาอยู่เสมอ⁵

ถ้ายึดสภาพการดังกล่าวมา⁶ จึงสรุปได้ว่าในระยะใกล้เคียงกับสงครามโลกครั้งที่
 สองจนถึงการได้เอกราชของกัมพูชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองเป็นไปอย่าง
 ราบรื่นดีพอควร นักศึกษาวิชาการเอเชียอาคเนย์บางท่านได้มองความสัมพันธ์ของประเทศ
 ทั้งสองก่อนที่กัมพูชาจะได้รับเอกราชในรูปว่า กัมพูชายังคงมองเป็นว่าไทยเป็น สหิชา
 ของตนเอง แม้จะมีเหตุการณ์บางประการที่อาจจะพิจารณาว่ากระทบความสัมพันธ์อันดีซึ่ง
 นั้นอยู่บ้างก็ตาม⁶

⁵ Ministry of Foreign Affairs, Relations between Thailand and Cambodia, (Bangkok: January 1959), p. 1.

⁶ Frederick P. Munson, op. cit., p. 219.

ความสัมพันธ์หลังการโคเอกราชของกัมพูชา

ความสัมพันธ์อันค่อนข้างราบรื่นระหว่างประเทศทั้งสองก่อนที่กัมพูชาจะได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสในปี 1953 นั้น ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าไปเมื่อกัมพูชาได้รับเอกราช มีเหตุการณ์หลายอย่างที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเลือกดำเนินนโยบายต่างประเทศที่แตกต่ากันของประเทศทั้งสอง นับได้ว่ามีส่วนอย่างมากในการนี้ และช่วยส่งเสริมความขัดแย้งอื่น ๆ ให้ปรากฏชัดขึ้นอีก

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในสภาพสงครามเย็นไทยเลือกดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ผูกพันอยู่กับฝ่ายตะวันตก ไทยก็ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา ดังจะเห็นได้จากการที่ไทยดำเนินนโยบายคล้อยตามสหรัฐ ซึ่งเริ่มในปี 1950 ด้วยการรับรองรัฐบาลจักรพรรดิเบาว์ไดโนเวียตนาม และการเข้าร่วมในสงครามเกาหลี ตลอดจนการลงนามในข้อตกลงความช่วยเหลือทางทหารกับสหรัฐในวันที่ 17 ตุลาคม 1950 การดำเนินนโยบายดังกล่าวของไทยอาจมีเหตุผลมาจากการที่ไทยมองเห็นและเกรงกลัวอันตรายจากจีนคอมมิวนิสต์อย่างมาก ไทยเป็นผู้มีบทบาทมากในการชักจูงให้ประเทศต่าง ๆ เห็นภัยจากคอมมิวนิสต์ ปลายปี 1953 รัฐบาลไทยพิจารณาเห็นว่าเอเชียอาคเนย์ไม่ปลอดภัยจากภัยคอมมิวนิสต์ จึงเสาะแสวงหาความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านในการต่อต้านการรุกรานจากคอมมิวนิสต์ และได้จัดตั้งคณะกรรมการวิชาการขึ้นพิจารณาในเรื่องนี้อย่างจริงจัง⁷ ยิ่งกว่านั้นรัฐบาลไทยยังได้แสดงความยินดีที่จะรับนักศึกษาทหารจากประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 3 เหล่าทัพมาศึกษาทหาร และหาความช่วยเหลือทางทหารต่าง ๆ จากโรงเรียนนายทหารในประเทศที่ขอความช่วยเหลือ⁸ ในการรวม

⁷ "รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี 7 ธันวาคม 2496", ชาวประชาสัมพันธ์, ปีที่ 16 ฉบับที่ 11, พฤศจิกายน-ธันวาคม 2496, หน้า 981.

⁸ "รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี 10 กันยายน 2497", ชาวประชาสัมพันธ์, ปีที่ 17 ฉบับที่ 9, กันยายน 2497, หน้า 742-3.

กับฝ่ายตะวันตก เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์นั้น ไทยได้รวมก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันรวมกันแห่งเอเชียอาคเนย์ หรือองค์การสปอ. กับประเทศต่าง ๆ ในฝ่ายตะวันตก จนองค์การนี้ได้รับการสถาปนาขึ้นในเดือนกันยายน 1954 และไทยก็ได้เป็นประเทศที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ขององค์การนี้ โดยมีคนไทยเป็นเลขาธิการคนแรกขององค์การด้วย

ในปี 1953 หลังจากที่ฝรั่งเศสออกไปจากกัมพูชา ไทยอ้างว่าเพื่อเป็นการป้องกันชายแดนของอินโดจีนแห่งใหม่ ซึ่งตั้งเพื่อต่อต้านการรุกรานจากภายนอก ไทยได้จัดหน่วยตำรวจป้องกันชายแดนขึ้นในบริเวณทิวเขาดงรัก ใกล้ปราสาทพระวิหาร และชักธงไทยไว้เหนือปราสาทดังกล่าวด้วย การกระทำของรัฐบาลไทยนี้ไม่เป็นที่พอใจของกัมพูชา โดยรัฐบาลกัมพูชาได้ห้ามมิให้กัมพูชาไทยในเดือนกุมภาพันธ์ 1954 ขอความกระจ่างเกี่ยวกับการกระทำของไทย พร้อมกับอ้างอธิปไตยของกัมพูชาเหนือปราสาทพระวิหารนั้น ไทยมิได้มีปฏิกิริยาใดตอบ เป็นแต่เพียงตอบรับว่าได้รับบันทึกของรัฐบาลกัมพูชาแล้วเท่านั้น ในเดือนมิถุนายน กัมพูชาก็ยื่นบันทึกถึงรัฐบาลไทยอีก เรียกร้องให้ไทยถอนกำลังตำรวจที่รักษาการณ์อยู่ออกไปจากบริเวณปราสาทพระวิหาร ซึ่งรัฐบาลไทยก็ได้ตอบประการใด

ความเคลือบไหวอันนี้ นับเป็นจุดเริ่มแรกของความยุ่งยากในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง หลังจากที่กัมพูชาได้รับเอกราช อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองก็ยังไม่ได้รับความกระทบกระเทือนอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นผลมาจากพื้นฐานอันแน่นแฟ้นทางวัฒนธรรมส่วนหนึ่งแล้ว อาจพิจารณาได้ว่าเป็นผลจากการที่ประเทศทั้งสองมีผลประโยชน์ในความมั่นคงแห่งชาติร่วมกันอีกส่วนหนึ่ง ผลประโยชน์อันนี้คือความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ไทยต้องการให้สหรัฐเป็นอำนาจต่อต้านโอกาสที่คอมมิวนิสต์จะก่อกวนความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ กัมพูชาก็ประสบปัญหาความไม่มั่นคงในประเทศอันเนื่องมาจากความไม่สงบที่ก่อขึ้นโดยกลุ่มเวียตมินห์ ซึ่งตั้งมั่นอยู่ในบางส่วนของกัมพูชานับตั้งแต่การต่อสู้เพื่อเอกราชของกัมพูชาเป็นต้นมา กัมพูชาได้เรียกร้องให้สหรัฐมีบทบาทอย่างจริงจังในการช่วยเหลือกัมพูชาต่อต้านความไม่สงบ และสถานการณ์อันวุ่นวายอันทำลายความมั่นคงของตน โดยพวกคอมมิวนิสต์เหล่านี้ ดังจะเห็นได้จากความพยายามของรัฐบาลกัมพูชาที่จะขอรองให้

สหรัชมณฑลพม่า เช่นนี้ในที่ประชุมยุติสงครามอินโดจีน ที่นครเจนีวาในปี 1954 ทั้ง ๆ ที่ได้รับการคัดค้านอย่างจริงจังจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ในที่ประชุม ⁹

ดังนั้น ในระยะแรกของการได้เอกราชของกัมพูชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองจึงอยู่ในสภาวะที่ราบรื่นพอสมควร โดยมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดหลายด้าน รวมทั้งด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ รัฐบาลกัมพูชาได้ขอความร่วมมือจากรัฐบาลไทยในการปราบปรามผู้ก่อการกบฏตามชายแดนของประเทศทั้งสองในปี 1953 รัฐบาลไทยได้ให้ความร่วมมือและการประสานงานอย่างดี โดยตรวจตราและควบคุมการผ่านเข้าออกทางชายแดนอย่างเคร่งครัด เพื่อสนองตอบคำขอของรัฐบาลกัมพูชาดังกล่าว ¹⁰ นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังได้มอบอาวุธเป็นจำนวน 2,000 กระบอก ให้กับรัฐบาลกัมพูชา เพื่อไว้ใช้ในการรักษาความสงบภายในประเทศอีกด้วย ¹¹

กัมพูชาได้เริ่มดำเนินนโยบายเอกราชไปจากเดิมอย่างเห็นได้ชัดหลังจากการประชุมระหว่างประเทศที่ไม่ผูกพันกับฝ่ายใดที่มั่นคงในอินโดจีนเซีย ในปี 1955 กัมพูชาได้เปลี่ยนจากการผูกพันกับฝ่ายตะวันตกมาใช้นโยบายเป็นกลางที่มั่นคง โจเซฟ ไค นายกรัฐมนตรีจีนคอมมิวนิสต์ได้ให้หลักประกันต่อเจ้าสีหนุว่า จีนจะยึดมั่นอยู่ในหลักปรัชญาแห่งการอยู่ร่วมกันโดยสันติในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของตน หลักปรัชญาสี่เป็นหลักการในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตอกัน ซึ่งจีนคอมมิวนิสต์ อินเดียน และพม่า ได้ร่วมตกลงกันในวันที่ 29 เมษายน 1954 ว่า ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันนั้น แต่

⁹ Roger M. Smith, op. cit., pp. 63-64.

¹⁰ "คำแถลงกระทรวงมหาดไทย", ข่าวประชาสัมพันธ์, ปีที่ 16 ฉบับที่ 4 เมษายน 2496, หน้า 237-8.

¹¹ ข่าวประชาสัมพันธ์, ปีที่ 16, ฉบับที่ 11, พฤศจิกายน-ธันวาคม 2496, หน้า 979.

ละประเทศจะยึดมั่นอยู่กับหลัก 5 ประการ อันได้แก่

- ก. การเคารพในบูรณภาพแห่งอาณาเขตและอธิปไตยซึ่งกันและกัน
- ข. การไม่รุกรานซึ่งกันและกัน
- ค. การไม่แทรกแซงกิจการภายในประเทศระหว่างกัน
- ง. ความเสมอภาคและการได้รับประโยชน์ร่วมกัน
- จ. การอยู่รวมกันโดยสันติ

การได้รับหลักประกัน เช่นนี้จากจีนคอมมิวนิสต์ นับเป็นปัจจัยที่ทำให้กัมพูชาได้เปลี่ยนแปลงนโยบายไปจากการผูกพันกับฝ่ายตะวันตก เพราะหลักประกันดังกล่าวทำให้กัมพูชาเห็นว่า ปัญหาความวุ่นวายภายในของกัมพูชาอันเกิดจากการตั้งมั่นของเวียตมินห์คอมมิวนิสต์ในกัมพูชา ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญต่อความมั่นคงของกัมพูชาจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากมหาอำนาจคอมมิวนิสต์ในเอเชียอีกต่อไป ทำให้ความกังวลใจของกัมพูชาเกี่ยวกับการคุกคามจากคอมมิวนิสต์เบาบางลงไป และความจำเป็นที่จะขอรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาในค่านนี้ก็ลดน้อยลงไปด้วย

การที่กัมพูชาได้เปลี่ยนแปลงนโยบายไปจากเดิมนี้ ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ประกอบอีกด้วย อินเดียเป็นประเทศที่ได้รับความหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และในสภาพสงครามเย็น อินเดียได้เลือกดำเนินนโยบายไม่ผูกพันกับมหาอำนาจฝ่ายใด โดยที่อินเดียมีอิทธิพลทางวัฒนธรรมเหนือกัมพูชาอย่างเห็นได้ชัด ประกอบกับบุคลิกภาพของนายกรัฐมนตรีเขาวตราด เนห์รูแห่งอินเดียที่มีอยู่เหนือผู้นำกัมพูชา ทำให้ผู้นำกัมพูชาถือเอาแนวทางการวางตัวของอินเดียในการเมืองระหว่างประเทศเป็นแบบอย่างในการกำหนดนโยบายของตน กัมพูชาจึงตัดสินใจดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบไม่เข้าฝักเข้าฝ่ายใดในสงครามเย็น เช่นเดียวกับอินเดีย

นอกจากนี้ การต้องการได้รับการสนับสนุนทางการเมืองของผู้นำกัมพูชาก็มีส่วนทำให้กัมพูชาต้องโอนนโยบายความเป็นกลางอีกด้วย เจ้าสีหนุโคสละราชสมบัติในเดือนมีนาคม 1955 และได้จัดตั้งพรรคการเมืองชื่อ สังคมราษฎร์นิยม (Sangkum Reastreniyum) ขึ้นในปีนั้น โดยรวมเอากลุ่มการเมืองต่าง ๆ ในกัมพูชาเข้าด้วยกันเพื่อจัด

อิทธิพลของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งมีอิทธิพลในสภาแห่งชาติตลอดมาจากการเลือกตั้งในปี 1947 และ 1951 ที่เจ้าสีหนุต้องการขจัดอิทธิพลของพรรคนี้ ก็เพราะพรรคประชาธิปัตย์ มีแนวความคิดไปในทางเดียวกันกับ ชัม งอก ทัม และเป็นปฏิปักษ์ต่อเจ้าสีหนุโดยตรง การรวมตัวกันในพรรคสังคมนิยมมีผลเอาความจงรักภักดีต่อเจ้าสีหนุเป็นเกณฑ์สำคัญ ฉะนั้น พวกที่มารวมกันจึงมีแนวความคิดและความต้องการแตกต่างกันไป เจ้าสีหนุจึงหา ทางปรามิประนีประนอมความแตกต่างเหล่านี้โดยกำหนดนโยบายเป็นกลางเป็นแนวทางของพรรค ด้วยวิธีการเช่นนี้ ทำให้พรรคสังคมนิยมได้รับการสนับสนุนอย่างมาก จนสามารถขจัด อิทธิพลทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ไปได้ในรัฐสภาแห่งชาติ โดยได้รับชัยชนะใน การเลือกตั้งอย่างเด็ดขาดในปี 1955 และ 1958 แต่แม้จะมีสิทธิ์อย่างมากในการปกครอง ประเทศ ความขัดแย้งและแตกต่างกันในสมาชิกของพรรคสังคมนิยมยังคงปรากฏอยู่ อย่างเด่นชัด ปรากฏวาระหว่างเดือนกันยายน 1955 ถึงปลายปี 1956 ได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลถึง 7 คณะ ความแตกต่างกันนี้มีส่วนทำให้เจ้าสีหนุไม่อาจนำประเทศไป ผูกพันกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแต่ฝ่ายเดียวในสงครามเย็นได้ ในขณะที่เจ้าสีหนุถูกวิพากษ์วิจารณ์ ในวงการณ์นำบางส่วนว่า สภาพเศรษฐกิจของประเทศได้เข้าไปผูกพันกับมหาอำนาจคอมมิวนิสต์มากเกินไป¹² เขาก็ได้รับการคัดค้านอย่างรุนแรงจากเสียงอีกส่วนหนึ่งของพรรค สังคมนิยมว่า กลัวภัยฝ่ายตะวันตก จนทำให้เจ้าสีหนุต้องปฏิเสธความคุ้มครองที่ องค์การ สปอ. เสนอให้แก่มพชช. ในปี 1956¹³ ในสถานการณ์เช่นนี้ การวางตัวเป็น กลางในการเมืองระหว่างประเทศนับว่าเป็นทางออกที่เหมาะสมในการประชุมพรรคสังคมนิยมในเดือนเมษายน 1956 หลังการลงนามในข้อตกลงช่วยเหลือระหว่างจีนคอม-

¹² Michael Leifer, "Cambodia: The Limits of Diplomacy", Asian Survey, January 1967, p. 73.

¹³ Frederick P. Munson, op. cit., p. 193.

นิวัติอยู่กับกัมพูชาในวันที่ 24 เมษายน 1956 เจ้าสีหนุได้กล่าวแก่ที่ประชุมพรรคว่า $\triangle$

...นโยบายที่ (กัมพูชา) จะปฏิบัติก็คือการยอมรับว่า อิทธิพลของกลุ่ม
คอมมิวนิสต์จะวางศูนย์กลางอิทธิพลของฝ่ายตะวันตก... เราจะยื่นมือข้างหนึ่งไปทาง
ตะวันตก และอีกข้างหนึ่งไปทางคอมมิวนิสต์ ในเวลาเดียวกันกับที่ได้รับความ
สนับสนุนจากมิตรภาพจากพวกที่เป็นกลาง... 14

และในเดือนกันยายน 1956 นั้นเอง รัฐบาลแห่งกัมพูชาก็ประกาศนโยบายเป็น
กลางเป็นกฎหมายของประเทศ

ในการพัฒนา นโยบายเป็นกลางนี้ กัมพูชาได้เปลี่ยนท่าทีในทางการเมืองระ-
หว่างประเทศไปอย่างมาก โดยได้หันไปใกล้ชิดกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะจีนคอมมิวนิสต์
เพิ่มมากขึ้นตลอดมา เริ่มตนด้วยการเยือนปักกิ่งของประมุขกัมพูชาในวันที่ 18 มีนาคม 1956
ซึ่งได้มีการออกแถลงการร่วมระหว่างจีนคอมมิวนิสต์กับกัมพูชา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศทั้งสอง และสีหนุได้ประกาศไม่ยอมรับความป้องกันต้องกการสปอ. เช่นอินโด
กัมพูชา แต่กลับประกาศจะรับความช่วยเหลือและมีความสัมพันธ์อันดีกับจีนคอมมิวนิสต์ตลอด
จนมีการลงนามในข้อตกลงเรื่องความช่วยเหลือระหว่างกันด้วยในวันที่ 24 เมษายน ในวันที่
2 กรกฎาคม 1956 เจ้าสีหนุได้ไปเยือนสหภาพโซเวียต และออกแถลงการร่วมกับรัฐบาล
โซเวียตว่ากัมพูชาจะรับความช่วยเหลือทางเทคนิคและเศรษฐกิจจากสหภาพโซเวียต ก่อนหน้านั้น
กัมพูชาและสหภาพโซเวียตได้ตกลงที่จะสถาปนาคณะผู้แทนทางการทูตในระดับอัครราชทูตกัน
แล้วใน 18 พฤษภาคม ปีเดียวกันนั้น ซึ่งจีนคอมมิวนิสต์ได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต
กับกัมพูชาในวันที่ 24 กรกฎาคม 1958 นอกจากเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิด
กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ของกัมพูชาเหล่านี้ ยังปรากฏมีการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยียนระหว่าง
คณะผู้แทนระดับต่าง ๆ ระหว่างรัฐบาลกัมพูชากับรัฐบาลของประเทศคอมมิวนิสต์อยู่เสมอ ๆ

14 Michael Leifer, op. cit., pp. 81-82.

เหตุการณ์เหล่านี้ เป็นการแสดงถึงความผูกพันบางอย่างลึกซึ้งของกัมพูชาต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ และนับเป็นเบื้องหลังอันสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาปรากฏออกมาในรูปแบบของความขัดแย้งต่าง ๆ ปรากฏว่า การที่กัมพูชาค่าเป็นความสัมพันธ์กับคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะจีนคอมมิวนิสต์ในระดับต่าง ๆ รัฐบาลไทยจะมีปฏิกิริยาตอบโต้ในทางที่ทำให้เกิดความยุ่งยากในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองทุกครั้งไป

←

หลังจากการได้รับเอกราชของกัมพูชาในปี 1953 ความยุ่งยากในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาก็ได้เริ่มขึ้นด้วยปัญหาเกี่ยวกับเขาพระวิหาร และความยุ่งยากตามชายแดนระหว่างประเทศทั้งสอง ในเดือนกุมภาพันธ์ 1954 รัฐบาลกัมพูชาได้ยื่นบันทึกถึงรัฐบาลไทยแสดงอหิปไตยของตนเพื่อปราสาทพระวิหาร และขอให้ไทยถอนกองกำลังที่ไทยได้ตั้งไว้ในบริเวณดังกล่าว การกระทำครั้งนี้ของกัมพูชาอาจพิจารณาได้ว่า เป็นความต้องการที่จะแสดงออกถึงความไม่เอกราชของประเทศ เพราะกัมพูชาเพิ่งได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสไม่นานก่อนหน้านั้น การได้รับเอกราชหลังจากตกอยู่ในปกครองของต่างชาติเป็นเวลาเกือบศตวรรษ ทำให้กัมพูชารู้สึกภาคภูมิใจและชื่นชมกับเอกราชนั้นมาก และต้องการให้เอกราชของตนนั้นเป็นที่ยอมรับของสังคมระหว่างประเทศ การแสดงอหิปไตยเพื่อปราสาทพระวิหารแข่งกับการครอบครองของประเทศที่เป็นเอกราชมานาน เช่นประเทศไทย ย่อมเป็นการแสดงออกที่ขัดแย้งของเอกราชกัมพูชา เหตุผลสนับสนุนอีกประการหนึ่งที่น่าจะเป็นไปได้สำหรับการแสดงอหิปไตยเพื่อปราสาทพระวิหารก็คือ ความต้องการที่จะขจัดความเป็นผู้นำของไทยเหนือกัมพูชาและโอกาสที่ไทยจะแสดงฐานะเหนือกัมพูชาต่อไป ก่อนการเข้าปกครองของฝรั่งเศส กัมพูชาต้องตกอยู่ในอิทธิพลของไทยอยู่เนือง ๆ ตามประวัติศาสตร์ในคราวใดที่กัมพูชาอ่อนแอ ไทยมักจะพยายามเข้ามามีอำนาจในการปกครองกัมพูชาอยู่เสมอ การที่ไทยได้ครอบครองปราสาทสถาปัตยกรรมของกัมพูชาที่ตั้งอยู่บนชายแดนระหว่างประเทศทั้งสองนี้ อาจทำให้กัมพูชามองเห็นโอกาสที่ไทยจะเข้ามามีอิทธิพลเหนือกัมพูชาอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น กัมพูชาจึงได้แสดงอหิปไตยเหนือปราสาทดังกล่าว โดยได้อ้างต่อไทยถึงเหตุผลทางประวัติศาสตร์ว่า ปราสาทพระวิหารเป็นสิ่งก่อสร้างโดยชาวกัมพูชามนดินแดนส่วนหนึ่งของ

อาณาจักรเขมร จึงยอมเป็นมรดกอธิปไตยของชาวกัมพูชา 15

การอ้างอธิปไตยดังกล่าวของกัมพูชาไม่เป็นที่ยอมรับของรัฐบาลไทย ไทยถือเสมอว่า ไทยมีอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหาร ไทยอ้างว่าตามข้อตกลงระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในปี 1904 บริเวณที่เป็นที่ตั้งของปราสาทพระวิหารอยู่ในอาณาเขตของไทยแม้ว่าตามแผนที่ผนวกสัญญาปี 1907 ที่ฝรั่งเศสได้ทำขึ้น ฝรั่งเศสจะลากเส้นเขตแดนทำให้ปราสาทพระวิหารตกไปอยู่ในเขตของกัมพูชาก็ตาม ไทยก็ยังเป็นผู้ครอบครองดินแดนดังกล่าวเรื่อยมา โดยที่ฝรั่งเศสมิได้ประท้วงอธิปไตยของไทยแต่อย่างใด การไม่ประท้วงนี้รัฐบาลไทยพิจารณาเห็นว่าเป็นการยอมรับอธิปไตยของไทยเหนือบริเวณปราสาทพระวิหารอย่างเต็มที่ 16 ซึ่งก็เกินไปตามข้อตกลงระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในปี 1907 และนั้น รัฐบาลไทยจึงไม่ยอมรับการประท้วงของรัฐบาลกัมพูชา เช่นนี้ ปัญหาเกี่ยวกับเขาพระวิหารจึงตกเป็นข้อโต้แย้งระหว่างรัฐบาลของประเทศทั้งสองเรื่อยมา

นอกจากนี้ สถานการณ์ไม่สงบภายในกัมพูชายังเป็นปัญหาอีกอันหนึ่งในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา การดำเนินงานของ ชัน ฆอก ทัม อดีตนายกรัฐมนตรีกัมพูชาที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตัวเจ้าสีหนุและรัฐบาลกัมพูชานั้น รัฐบาลกัมพูชาพิจารณาเห็นว่าการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยในเจตนาที่จะโค่นล้มรัฐบาลของกัมพูชา เหตุการณ์ไม่สงบในดินแดนกัมพูชาตอนที่ยึดติดกับประเทศไทย ซึ่งเกิดจากการกระทำของ ชัน ฆอก ทัม และผู้สนับสนุนนั้น รัฐบาลกัมพูชานักจะกล่าวอ้างเสมอว่ารัฐบาลไทยมีส่วนพัวพันอยู่ด้วย และรัฐบาลกัมพูชาก็เชื่อว่า ชัน ฆอก ทัม ได้หลบหนีการปราบปรามของรัฐบาลกัมพูชาเข้ามาอยู่ในประเทศไทย และ

15 K.R.I. Jongsanith, "Law among the Ruins", Far Eastern Economic Review, (February 16, 1967), p. 236.

16 "Thailand Honours Obligations under UN Charter: The Prime Minister's Address", Foreign Affairs Bulletin, Vol. I, No. 6, (June-July 1962), p. 133.

ดำเนินการต่อต้านรัฐบาลอยู่ในประเทศไทยด้วย ทั้งนี้รัฐบาลไทยก็ปฏิเสธข้อกล่าวหาของ
 กับพวชาโดยสิ้นเชิง การกล่าวหาของฝ่ายกับพวชา^{นี้} อาจมีรากฐานมาจากการดำเนินงาน
 ของรัฐบาลไทยในสมัยนายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งระยะนี้ก็เป็นระยะการ
 ต่อสู้เพื่อเอกราชของกับพวชา รัฐบาลไทยขณะนั้น ได้ให้การสนับสนุนต่อขบวนการชาตินิยม
 กับพวชาซึ่งมี พัน จอก พัน เป็นผู้นำ ขบวนการเขมรอิสระได้ ชักันแดนกับพวชาที่อยู่ในปก-
 ครองของไทยระหว่าง 1941-1946 เป็นฐานดำเนินงานที่สำคัญ และผู้นำขบวนการเขมร
 อิสระบางคนได้หลบหนีการจับกุมของฝรั่งเศสไปอยู่ในประเทศไทย และประสานงานกับพวก
 ที่ยังหลบอยู่ในกับพวชา หลังจากได้เอกราช โดยที่พวกเขมรอิสระยังคงเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล
 กับพวชา แม้เมื่อพบคสมัยของนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลไทยจะได้ยุติการสนับสนุนดังกล่าว
 แล้วก็ตาม รัฐบาลกับพวชาก็ยังเชื่ออย่างเต็มที่ว่า การก่อการร้ายของเขมรอิสระได้รับ
 การสนับสนุนจากประเทศไทย ฉะนั้น ปัญหาเกี่ยวกับการก่อความไม่สงบโดยเขมรอิสระ
 ในกับพวชา จึงปรากฏเป็นข้ออ้างของกับพวชาในการโจมตีไทยในโอกาสต่อมา

ในเบื้องต้นไทยและกับพวชายังไม่สามารถตกลงในข้อพิพาททั้งสองระหว่างกันให้ถึง
 ขั้นสิ้นสุดลงไปได้ ความรู้สึกไม่เป็นมิตรต่อกันก็เริ่มคุกรุ่นอยู่ในทัศนะของประเทศทั้งสอง
 ที่ติดต่ออีกฝ่ายหนึ่ง รัฐบาลกับพวชาได้ทำการกล่าวโจมตีเกี่ยวกับการที่ไทยยังคงครอบครอง
 บริเวณปราสาทพระวิหารอยู่เสมอ ๆ และในขณะเดียวกัน รัฐบาลกับพวชารังตีณาไสโย-
 บายความเป็นกลาง ก็ได้เริ่มมีความสัมพันธ์มากขึ้นกับประเทศฝ่ายคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะ
 จีนคอมมิวนิสต์ รัฐบาลไทยก็ตอบสนองนโยบายอันนี้ของกับพวชาในทางที่ทำให้ความสัมพันธ์
 ระหว่างประเทศทั้งสองต้องกระทบกระเทือนควยอย่างมาก ในขณะที่สุดไทยได้ไป ยื้อนจีน
 คอมมิวนิสต์ในเดือนกุมภาพันธ์ 1956 และประกาศที่จะดำเนินสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีนคอมมิวนิสต์
 พร้อมทั้งประกาศรับความช่วยเหลือจากประเทศนี้ และปฏิเสธความคุ้มครองทางการเมือง ชาติ
 เสนอได้โดยไม่มีทีไรใด ๆ แก่กับพวชา รัฐบาลไทยได้ทำการตอบโตการกระทำอันนี้ด้วย
 การสั่งปิดพรมแดนไทยส่วนที่ติดต่อกับกับพวชา จึงทำให้กับพวชาต้องได้รับความกระทบกระ-
 เทือนทางเศรษฐกิจ เพราะกับพวชาได้เคยอาศัยประเทศไทยเป็นทางหนึ่งในการขนส่งสินค้า
 เข้าและออกจากประเทศของตน ปรากฏว่าในระยะนี้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง

อยู่ในสภาพที่เกรียติ ตลอดจนมีเหตุการณ์ไม่สงบและความวุ่นวายตามชายแดนของประเทศทั้งสองอยู่เสมอ ๆ

อย่างไรก็ดี ในบรรยากาศที่ค่อนข้างจะยุ่งยากในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองนี้ ได้มีความพยายามอย่างที่จะหาทางตกลงปัญหาขัดแย้งระหว่างกัน ในเดือนพฤษภาคม 1957 รัฐบาลไทยได้เป็นผู้ริเริ่มการติดต่อเพื่อแก้ไขสถานการณ์อันวุ่นวายนี้ โดยได้แจ้งต่อรัฐบาลกัมพูชา เพื่อเป็นการแสดงปรารถนาที่จะรักษาสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศทั้งสองให้มั่นคงต่อไป ไทยเต็มใจที่จะเจรจากับกัมพูชาในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาชายแดน ตามหลักแห่งกฎหมายระหว่างประเทศและความยุติธรรม ไทยได้เสนอให้มีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาคณะหนึ่ง ประกอบด้วยคณะผู้แทนจากไทยและกัมพูชา ให้รับผิดชอบในการสำรวจ เส้นเขตแดนระหว่างประเทศทั้งสอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในตอนอรัญประเทศ-ช่องตะโก และตอนที่เป็นที่ตั้งของปราสาทพระวิหาร นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังเสนอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมอีกคณะหนึ่ง เพื่อควบคุมและรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณชายแดนของประเทศทั้งสองอีกด้วย พร้อมกับนี้ รัฐบาลไทยก็พร้อมที่จะอนุญาตให้รัฐบาลกัมพูชาได้ประโยชน์ในการขนส่งผ่านทางประเทศไทยด้วย¹⁷ แต่ขอเสนอฟังมวลของรัฐบาลไทยมิได้รับการตอบสนองที่ดีจากรัฐบาลกัมพูชา ในเดือนเดียวกันนี้ รัฐบาลกัมพูชาได้เสนอเรื่องความขัดแย้งเกี่ยวกับเหตุการณ์ชายแดนไทยกับกัมพูชา ต่อการพิจารณาของคณะกรรมการควบคุมระหว่างประเทศซึ่งจัดตั้งขึ้นตามข้อตกลงเมื่อวันที่ 1954 แก่คณะกรรมการดังกล่าว พิจารณาเห็นว่า เป็นเรื่องที่อยู่นอกความรับผิดชอบของตน จึงมิได้ดำเนินการพิจารณาข้อเสนอของกัมพูชาแต่อย่างใด¹⁸

¹⁷ Ministry of Foreign Affairs, op. cit., p. 3.

¹⁸ Michael Leifer, Cambodia: The Search for Security.

(New York: Frederick A. Praeger, Publishers, 1967), p. 86.

การกล่าวหาโจมตีกันยังคงเป็นไปอยู่ตลอดเวลา ทำให้ความรู้รักในประชาชน
 ของประเทศทั้งสองได้รับการกระทบกระเทือนด้วย ขออาจในการโจมตีระหว่างกัน ได้แก่กรณี-
 สิทธิในดินแดนตามชายแดนของประเทศทั้งสอง โดยเฉพาะที่เป็นที่ตั้งของปราสาทพระวิหาร
 ในประเทศไทย สมาชิกรัฐสภาบางส่วนแสดงความคิดเห็นว่าไทยควรเรียกร้องเอาเกาะกง
 หรือจังหวัดประจันตคีรีเขตต์จากกัมพูชา เป็นการตอบโต้การที่กัมพูชาเรียกร้องเอาปราสาท
 พระวิหารคืนไปจากไทย แต่แนวความคิดนี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับในคณะรัฐบาลในขณะนั้น
 พลโท ฌอน กิตติขจร นายกรัฐมนตรีแสดงความเห็นว่า ไทยยังไม่ต้องการดำเนินการใด ๆ
 ที่จะกระทบกระเทือนความสัมพันธ์มากนัก แต่ขณะเดียวกัน นายกรัฐมนตรีไทยก็ได้แสดง
 ท่าที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัมพูชาให้เห็นได้ชัด โดยกล่าวว่า ไทยอาจดำเนินการรุกรานต่อกัมพูชา
 หากกัมพูชาดำเนินการรุนแรงต่อไทยในกรณีเขาพระวิหาร¹⁹ ในกัมพูชา มีเหตุ
 การรุนแรงที่แสดงออกถึงความเป็นปฏิปักษ์ต่อประเทศไทยโดยตรง ในต้นและกลางปี
 1953 ในวันที่ 27 มีนาคม ข้าราชการและประชาชนกัมพูชาประมาณ 2,000 คน ได้เดิน
 ขบวนแสดงความเป็นปฏิปักษ์ต่อประเทศไทย และเรียกร้องเอาพระวิหารคืนจากไทยใน
 บริเวณหน้าสถานทูตไทย และสีหุ ญ่าของกัมพูชาได้รวมมีบทบาทในการที่ประชาชน
 เห็นว่าไทยยึดเอาพระวิหารไปจากกัมพูชา ควรที่กัมพูชาจะได้เอาคืนมาจากไทย²⁰ ยิ่ง
 กวานั้น การโจมตีจากกัมพูชายังเกิดขึ้นไปจนถึงการหมิ่นพระบรมเกศานุภาพขององค์พระ-
 ประมุขของไทยด้วย บทความในหนังสือฝรั่งเสสซึ่งออกในกัมพูชากลายไปตกวางอำนาจการ
 ของนายฉิมวารี นายกรัฐมนตรีของกัมพูชาในขณะนั้นชื่อ La Dépêche du Cambodge
 ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 19 มิถุนายน 1953 ได้ลงบทความโจมตีประเทศไทย และประณามว่า
 ไทยควรใช้เครื่องหมาย แทนธงเป็น เครื่องหมายประจำชาติแทนครุฑ²¹ ซึ่งนับว่าเป็น

¹⁹ หินส์ไทย, 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501.

²⁰ สยามรัฐ, 30 มีนาคม พ.ศ. 2501.

²¹ Ministry of Foreign Affairs, op. cit., Annex 2, p. 17.

การห้ามพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทยโดยตรงด้วย เพราะกรณีนี้
 ตราประจำองค์ เช่นเดียวกับตราประจำชาติของไทย จะเห็นได้ว่าภารกิจที่มอบให้กัน
 กับกัมพูชาในฐานะที่เป็นผู้เรียกร้องสิทธิ ก็ทำการโจมตีไทยอย่างรุนแรง และปรากฏว่า
 รัฐบาลของกัมพูชา ตลอดจนตัวผู้นำเองได้เป็นผู้บงการวาทะอย่างสำคัญในการนี้ด้วย สำหรับ
 ทางประเทศไทย ก็จะเป็นฝ่ายตอบโต้ด้วยการแก้ไขข้อกล่าวหาและการโจมตีของฝ่ายกัมพูชา
 รัฐบาลไทยมิได้เข้าร่วมในการตอบโต้กันอย่างเห็นได้ชัด ตรงกันข้าม ผู้นำของรัฐบาลไทย
 กลับพยายามระงับการตอบโต้ของประชาชนและสื่อมวลชนของตนอยู่เสมอ หลังจากทราบ
 ข่าวการเดินขบวนของข้าราชการและประชาชนกัมพูชาหน้าสถานทูตไทยในกรุงพนมเปญ
 บรรดาสื่อมวลชนของไทยมีปฏิกิริยาที่จะตอบโต้การกระทำอันไม่สมควรดังกล่าวอย่างรุนแรง
 นายวิสูตร อรรถยุกติ ผู้รักษาราชการรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ได้ขอ
 ร้องสื่อมวลชนและประชาชนชาวไทยมิให้แสดงปฏิกิริยาตอบโต้ใด ๆ โดยขอให้คำนึงถึง
 สัมพันธไมตรีระหว่างประเทศทั้งสอง ²² ถึงคำขอของรัฐบาลนี้ ทำให้การโจมตีจาก
 ฝ่ายไทยเบาบางลงไปมาก อย่างไรก็ตาม การยับยั้งการโจมตีของฝ่ายไทยมิได้ทำให้สภาพ
 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองดีขึ้นแต่อย่างใด

ตามกลางความยุ่งยากในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา รัฐบาลกัมพูชาได้
 เป็นฝ่ายริเริ่มที่จะลาทางแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมา โดยเจ้าสีหนุประมุขกัมพูชา ได้แถลง
 ว่าจะมาเยือนประเทศไทย เพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งและปรับความเข้าใจกันอีกครั้งหนึ่ง ถึงรัฐบาล
 ไทยก็ยินยอมให้ความเคลื่อนไหวขึ้นนี้ ในที่สุด ในวันที่ 12 กรกฎาคม 1953 เจ้าสีหนุ และ
 นายเพนนุต พร้อมกับคณะก็ได้เดินทางมายังประเทศไทย เจ้าสีหนุได้แถลงถึงจุดประสงค์
 ของการมาครั้งนี้ว่า "...เป็นการมาในฐานะญาติ และจะใช้เวลาอันน้อยท่าความตกลงใน
 ปัญหาบางประการซึ่งกำลังจะเกิดขึ้นให้เรียบร้อยเท่าที่จะทำได้..." ²³ เจ้าสีหนุได้

²² สยามรัฐ, 6 มกราคม พ.ศ. 2502.

²³ สยามรัฐ, 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2501.

เจ้าฟ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และโคเจรจากับนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีไทย เป็นเวลาพอสมควร แลวกลับพบปะในวันเดียวกัน โคนีการออกแถลงการระหว่าง รัฐบาลไทยกับรัฐบาลกัมพูชา เกี่ยวกับการเยือนประเทศไทยของ และคณะครั้งนี้ ถึงมี สาระสำคัญดังนี้

เจ้าฟ้านโรคมสีหนุ... โคเจรขอรองให้แสดงความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศไทย โคเจรทราบถึงความสำคัญในพระมหากษัตริย์ของ รัชพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาต้อนรับพระองค์อย่างสนิทสนมเป็นความ

นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทยได้แสดงความขอบพระคุณ... ในการที่เจ้าฟ้า โคเจรประทานเกียรติเสด็จมาเยือนในคราวนี้ ซึ่งจะช่วยเสริมมิตรภาพระหว่างไทย กับกัมพูชาได้แน่นแฟ้นขึ้นอย่างแน่นอน เจ้าฟ้านโรคมสีหนุ และ ขาดๆ นายกรัฐ-มนตรีแห่งประเทศไทย ได้ตกลงกันในอนาคตจะแต่งตั้งคณะผู้แทนทั้งสองฝ่าย เพื่อทำ การเจรจาปัญหาเหล่านั้น เจ้าฟ้านโรคมสีหนุทรงหวังว่า คณะผู้แทนฝ่ายกัมพูชา นี้จะมายังพระนคร จะมี ราชทูต ขอน ขอน รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นหัวหน้า

เจ้าฟ้านโรคมสีหนุ ทรงวิงวอนแก่ ราชทูต นายกรัฐมนตรี ในเรื่องนโยบาย ของรัฐบาลกัมพูชา ซึ่งมีฐานะอ่อนแอหลักแห่งการ เคารพอธิปไตยของแคว้นรัฐ และ หลักปฏิวัติ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านของกัมพูชา และ ทั้งที่เกี่ยวกับ รัฐอื่น ๆ

นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทย ได้วิงวอนนโยบายแห่งมิตรภาพและการ เป็น เพื่อนบ้านที่ดี ซึ่งประเทศไทยก็ปฏิบัติแก่ประเทศอื่น ๆ และโดยเฉพาะกัมพูชา²⁴

²⁴ Ministry of Foreign Affairs, op. cit., Annex 3, pp. 18-19.

การริเริ่มของฝ่ายกัมพูชาและการตอบสนองของฝ่ายไทยในครั้งนี้ นับเป็นความเคลื่อนไหวครั้งสำคัญในความพยายามที่จะปรับปรุงสัมพันธ์กับพระนางประเทศทั้งสอง แสดงให้เห็นเจตนาของประเทศทั้งสองว่ายังต้องการที่จะแก้ไขความยุ่งยากในความสัมพันธ์ การเจรจากันที่กำหนดไว้นั้น นับเป็นช่องทางที่เหมาะสมที่ทั้งสองฝ่ายจะดำเนินการแก้ไข ปัญหาระหว่างกันที่ยังมีค้างอยู่ เพราะจะเป็นโอกาสที่ทั้งสองฝ่ายจะได้แสดงทัศนะและ จุดมุ่งหมายของกันและกันที่ถูกต้องตามหลักธรรมนั้น ๆ

เมื่อมีการกำหนดการเจรจากันคราวนี้ขึ้น มีความหวังก็อยู่มากกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองคงจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น การโจมตีตอบโต้ระหว่างกันเบาบางลงไป นับได้ว่าเป็นการสร้างบรรยากาศก่อนการเจรจากันได้อย่างเหมาะสมพอสมควร อย่างไม่ก็ถึง กัมพูชาก็กลับเป็นฝ่ายทำลายความหวังที่ตนเป็นผู้ริเริ่มเอาไว้เสียเอง กล่าวคือ หลังจากสี่ทศวรรษและคณะกบฏจากการเยือนไทยเพียง 1 อาทิตย์ ในวันที่ 13 กรกฎาคม 1958 รัฐบาลกัมพูชาได้ประกาศรับรองฐานะของรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ ประเทศไทยได้มีปฏิญญาตอบโต้การดำเนินนโยบายของกัมพูชาอย่างรุนแรง พลเอกถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการรับรองจีนคอมมิวนิสต์ของกัมพูชาว่า การกระทำดังกล่าวของกัมพูชาจะทำได้จนเงิน 260,000 ต. ในกัมพูชากลายเป็นคอมมิวนิสต์ไปอย่างไรนี้ ปัญหา²⁵ ผู้นำของรัฐบาลไทยบางขุนเทียนเห็นว่า เป็นความพยายามของกัมพูชาที่จะข่มขู่ไทยก่อนที่จะมีการเจรจากันตามที่ได้ตกลงกันไว้²⁶ ปฏิกริยาของไทยต่าง ๆ นี้ อาจจะมีพื้นฐานมาจากความเกรงกลัวภัยจากคอมมิวนิสต์ค่อนข้างมาก ประกอบกับในระยะนั้น มีการกระทำและการก่อการร้ายอันเนื่องมาจากฝ่ายคอมมิวนิสต์เกิดขึ้นอยู่เสมอในประเทศไทย และเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไทยได้ยึดเอกสารสำคัญหลายฉบับที่แสดงให้เห็นว่า มีการ

²⁵ สยามรัฐ, 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2501.

²⁶ เรื่องเดียวกัน.

คำเป็นการติดต่อกันระหว่างกลุ่มฝ่ายซ้ายในกัมพูชากับกลุ่มชนทางขวางบางส่วนในประเทศไทยอย่างจริงจัง²⁷ และในวันที่ 4 สิงหาคมนั้น รัฐบาลไทยก็ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในท้องที่จังหวัดตราด จันทบุรี ปราจีนบุรี สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นท้องที่ชายแดนไทยที่ติดต่อกับกัมพูชา ซึ่งในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนี้ รัฐบาลไทยก็ได้แสดงความวิตกกังวลต่ออันตรายและการก่อการร้ายร้ายของคอมมิวนิสต์เป็นสาเหตุสำคัญ

เป็นอันว่า ความหวังที่จะให้การเจรจาที่ท่าแหลมไวกอนั้นนำไปสู่การแก้ไขปัญหายังปรากฏอยู่ระหว่างประเทศทั้งสอง ก็ต้องลดน้อยลงไปอย่างมาก การดำเนินนโยบายต่างประเทศของกัมพูชาที่ใกล้ชิดกับจีนคอมมิวนิสต์ด้วยการประกาศรับรองรัฐบาลของประเทศนั้น ทำให้ประเทศไทยจึงกำลังเกรงกลัวภัยจากคอมมิวนิสต์ และดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นปฏิปักษ์ต่อคอมมิวนิสต์โดยตรง ได้แสดงปฏิกิริยาตอบโต้อย่างรุนแรงทันทีที่บรรยากาศก่อนการเจรจาที่ท่าแหลมไวกอนั้นกำลังอยู่ในสภาพที่ตึงเครียดมาก และไม่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้การเจรจามีทิศทางที่จะตกลงกันได้เลย

การเจรจาที่กรุงเทพฯ ๑๙๕๖

แนวบรรยากาศในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองจะอยู่ในสภาพที่ตึงเครียด การเจรจาระหว่างคณะแทนของไทยและกัมพูชาที่โตมขึ้นตามที่ตั้งของประเทศได้ตกลงกันได้ การเจรจาระหว่างกันที่กรุงเทพฯ ในวันที่ ๑๖ สิงหาคม และสิ้นสุดในวันที่ ๔ กันยายน ๑๙๕๖ คณะแทนรัฐบาลไทยมีพระบรมวงศานุวงศ์เสวกกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศเป็นหัวหน้า คณะแทนรัฐบาลกัมพูชามีนายฮวน ฮาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศกัมพูชาเป็นหัวหน้าคณะ นับได้ว่าเป็นการประชุมเจรจากันในระดับสูง ในการประชุมกันครั้งนี้ ปัญหาต่าง ๆ ที่นำไปเข้าสู่การพิจารณา ได้แก่

²⁷ Ministry of Foreign Affairs, op. cit., pp. 5-6.

ปัญหาทางเศรษฐกิจ การคมนาคม การสาธารณสุข เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ และที่สำคัญก็คือปัญหาเรื่องทรบแดน

ในระยะแรกของการเจรจา บรรรยากาศในประเทศทั้งสองเป็นไปอย่างเรียบร้อย ไม่มีการกล่าวหาโจมตีกันอย่างรุนแรงทางสื่อมวลชนของประเทศทั้งสอง อาจเป็นความถ่วงการของรัฐบาลทั้งสองที่จะมีส่วนสร้างช่องทางให้การเจรจาค่าเงินไปด้วยดี อย่างไรก็ตาม การเดินทางไปเยือนจีนคอมมิวนิสต์ของเจาโรคมส์หนุ่ยอย่างเป็นทางการในวันแรกของการเริ่มเจรจา ก็ดึงดูดความสนใจของรัฐบาลไทยพอสมควร สำหรับในที่ประชุมในระยะแรก การเจรจาค่าเงินไปด้วยดี มีการตกลงกันไต่ถามในปัญหาด้านเศรษฐกิจ การคมนาคม การสาธารณสุข และการศุลกากร

ในขณะที่การเจรจาค่าเงินไปได้อย่างราบรื่นตลอดเวลานั้น ก็มีเหตุการณ์จากทางฝ่ายกัมพูชาที่ทำให้บรรยากาศในการเจรจาของนิวลงไป กล่าวคือในวันที่ 24 กรกฎาคม 1958 ในวันเสร็จสิ้นการเยือนจีนคอมมิวนิสต์ของเจาโรคมส์หนุ่ย รัฐบาลกัมพูชาและรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ได้ออกแถลงการร่วมกัน มีความบางส่วนว่า

ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันโดยเอกฉันท์ว่า นโยบายแห่งสันติภาพและความเป็นกลางซึ่งราชอาณาจักรกัมพูชาดำเนินอยู่ อันเป็นประโยชน์เฉพาะเพื่อการดำรงเอกราชของราชอาณาจักรไว้เท่านั้น แต่ยังเป็นการสนับสนุนการสร้าง ความมั่นคงให้แก่สันติภาพในเอเชียและในโลกอีกด้วยนั้น จะต้องได้รับการเคารพจากทุกประเทศ นายกรัฐมนตรีจูเอินโลได้แสดงความเสียใจว่าอาณาเขตของกัมพูชาได้ตกเป็นเหยื่อของการลวงละเมิดและการสะกดขี่หลายครั้งของประเทศเพื่อนบ้าน และได้พิจารณาเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่เป็นมิตรอย่างที่สุด รัฐบาลจีนหวังว่าประเทศทั้งหลายในเอเชียจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับราชอาณาจักรกัมพูชาตามข้อตกลงจากที่ประชุมนครบันดง โดยไม่ยอมให้ถูกนำทางโดยนโยบายนิยมอาชานิคมของต่างชาติ...

ทั้งสองฝ่ายได้ยืนยันในที่สักระหว่างตนที่จะพยายามส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และการเมืองระหว่างประเทศทั้งสองให้ดีขึ้นเสมอเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชาติทั้งสอง เพื่อผลประโยชน์ของสันติภาพในเอเชียอาคเนย์และทั่วโลก 28

คำแถลงการรวมนั้น นับเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะแก่โอกาสอย่างยิ่งเพราะยอมส่งผลกระทบต่อกระเทือนต่อการเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชาอย่างไม่ดีเท่าไร รัฐบาลไทยจึงให้ความสนใจการไปเยือนจีนคอมมิวนิสต์ของเจ้าสีหมู่ครั้งน้อยแล้ว ยิ่งไม่พอใจเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด รัฐบาลไทยได้พิจารณาเห็นว่า การกระทำดังกล่าวแสดงออกให้เห็นถึงความพยายามของเจ้าสีหมู่ที่จะขยับประเทศไทยโดยการดึงเอาจีนคอมมิวนิสต์เข้ามาเพื่อจะเพิ่มน้ำหนักให้แกฝ่ายกัมพูชา ในขณะที่การเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชากำลังดำเนินอยู่ 29

การกระทำดังกล่าวของฝ่ายกัมพูชา แสดงให้เห็นว่ากัมพูชาได้เปลี่ยนท่าทีไปจากความต้องการที่จะแก้ไขความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาให้ดีขึ้นด้วยการเจรจากับประเทศไทย หากกัมพูชายังปรารถนาที่จะรักษาสัมพันธ์อันดีกับไทยต่อไป ย่อมไม่มีเหตุผลอันใดที่เจ้าสีหมู่จะไปเยือนจีนคอมมิวนิสต์และออกแถลงการรวมนั้น หลังจากออกแถลงการรวมเพียง 1 วัน ในวันที่ 25 สิงหาคม นายชวน ชาน หัวหน้าคณะผู้แทนกัมพูชาในการเจรจาก็ถูกเรียกตัวกลับไปยังกรุงพนมเปญ และกลับมายังกรุงเทพฯ อีกครั้งในวันที่ 28 เดือนเดียวกัน ย่อมเป็นที่เข้าใจกันได้ว่า นายชวน ชาน เดินทางไปรับนโยบายที่เปลี่ยนแปลงใหม่จากรัฐบาลกัมพูชา เพราะหลังจากการเดินทางกลับจากกรุงพนมเปญของหัวหน้าคณะผู้แทนกัมพูชาไม่นาน การเจรจาก็ต้องยุติลงโดยที่ไม่อาจตกลงกันได้ในปีสุดท้าย ๆ การเจรจายุติลงในวันที่ 4 กันยายน 1958

28 Ibid., Annex 5, pp. 23-24.

29 Ibid., p. 7.

ในวันเดียวกันกับการที่การเจรจาตั้งอยู่ที่นั่น คณะผู้แทนกับพม่าได้ออกแถลง
การเกี่ยวกับการประชุมครั้งนี้ว่ามีสาระสำคัญดังนี้

...3. โดยเกิดมีความเห็นขัดแย้งระหว่างผู้แทนทั้งสองฝ่าย ฝ่ายเราได้
เสนอให้ทำเรื่องนี้ขึ้นสู่ศาลระหว่างประเทศ โดยให้ทางฝ่ายตางรักษาหน้าที่ของ
ตนไว้อย่างเต็มที่...

5. ในประเทศไทยกับพม่าที่เรียกร่องกรรมสิทธิเหนือเขาพระวิหาร
เพราะตามสนธิสัญญาที่ยังใช้บังคับอยู่ ปรากฏว่าเส้นนี้เป็นของประเทศไทย
แต่เป็นประเทศไทยมากกว่าที่เรียกร่องขณะนี้ และได้เข้ายึดครองโดยยึดถือ
ข้อตกลง ณ กรุงวอชิงตัน เมื่อปี ค.ศ. 1946 และหมอบัดไม่รับรู้สัญญา เรา
ได้มาเจรจันนี้ขึ้นเพื่อจะมาเรียกร่องกรรมสิทธิในสิ่งที่มีใช้เป็นที่ของเรา แต่
เรามาเพื่อแสดงสิทธิของเราตามมูลฐานหลักกฎหมายที่มีอยู่ตามสนธิสัญญาและ
เอกสารต่อท้ายสัญญาที่ยังใช้บังคับอยู่

6. ประเทศไทยได้ยืนยันว่า ตนได้ครอบครองเขาพระวิหารอยู่แล้ว
และขอให้เรารับรู้เหตุการณ์ที่เป็นอยู่ด้วยความหวังดี เราขอรับรู้อยู่ เหตุ-
การณ์ที่เป็นอยู่ โดยให้ถือตามหลักมูลฐานกฎหมายที่มีอยู่ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ
เรารับที่จะเจรจากับประเทศไทยตามแผนแผนทางการเมือง แต่ขอให้การ
เจรจันเริ่มจากมูลฐานหลักกฎหมายที่มีอยู่ ก่อนอื่นสิทธิของแต่ละฝ่ายจะต้อง
ให้รับรู้กันเสียก่อน และจะต้องกำหนดโดยชัดแจ้งก่อนที่จะตกลงกันในข้อ
ตกลงใหม่ทางการเมือง การเศรษฐกิจ หรือทางเทคนิค

7. แต่เราไม่ยอมรับรู้สิทธิอันชอบธรรมของเรา

8. คณะผู้แทนฝ่ายไทยได้เสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผสม
ประกอบด้วยนายทหาร ข้าราชการพลเรือน และผู้เชี่ยวชาญทั้งสองฝ่ายเพื่อ
ดำเนินการปักปันหลักเขตแดนระหว่างเขมร-ไทย และคณะผู้แทนกับพม่าก็ยอมรับ
ขอเสนอของฝ่ายไทยโดยดี

9. คณะผู้แทนกัมพูชาถือเส้นเขตที่ไถ่ทำไว้เมื่อปี ค.ศ. 1907 เป็นหลักในการปักปันทั้งหมด ตรงกับสาม คณะผู้แทนไทยจะรับหลักเพียงสองประการที่ต่างกันในการปักปัน คือ ทางหนึ่งถือตามคำประกาศของสนธิสัญญาสำหรับเขตเขาตงรัก และอีกทางหนึ่งถือตามเส้นเขตทางทะเลจนถึงช่องตะโก

10. เพื่อความสะดวกต่อการปฏิบัติโดยสันติเกี่ยวกับปัญหาเขาพระวิหาร คณะผู้แทนฝ่ายกัมพูชาขอให้ออกคำสั่งที่เฝ้าอารักขาทั้งหมดของทั้งสองประเทศออกจากเขตเขาพระวิหาร เพื่อให้หาที่รองแต่ละฝ่ายเท่าเทียมกัน ณ จุดเริ่มแรก ทั้งนี้ไม่มีข้อเสียหายอันใดในสวนที่แท้จริง

11. คณะผู้แทนกัมพูชาได้เสนอว่า กอบที่จะมีข้อตกลงในข้อภาคผนวกกันนี้ ให้ประเทศทั้งสองเป็นผู้ทำการบำรุงรักษาเขาพระวิหารและปราสาทคอน-โตน และค่าใช้จ่ายเรื่องจากการนี้ ให้ประเทศทั้งสองเสียคนละครึ่งเท่ากัน ตามข้อเสนอนี้ก็ยังไม่ได้รับผลอีก

12. ถ้าเช่นนั้นเราไม่เห็นว่าจะมีประโยชน์อันใดที่จะทำข้อตกลง เพราะสำหรับฝ่ายเราเห็นว่าข้อตกลงนั้นจะไม่มีผลไ้ ชั่งคัมได้เลย 30

ในวันรุ่งขึ้น คือในวันที่ 5 กันยายน 1958 กระทรวงการต่างประเทศไทยก็ได้ออกแถลงการเกี่ยวกับการเจรจาครั้งนั้นด้วย ดังความบางตอนต่อไปนี้

...การเจรจาระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาในปัญหาที่ตั้งค้างอยู่นั้น ได้เสร็จสิ้นลงเมื่อบายวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2501 โดยมีข้อตกลงนามกันในเอกสารอัยโคนอกจากบันทึกการประชุม

30 สยามรัฐ, 5 กันยายน พ.ศ. 2501.

การเจรจาในคณะกรรมการที่ ๑ ว่าด้วยเขาพระวิหารคอนโตน และ
เขตแดนไทยกับพม่าโดยที่เป็นที่เข้าใจกันแต่เดิมว่าจะเจรจากาทางออกฉันท-
มิตร ฝ่ายไทยจึงเสนอให้แต่งตั้งคณะกรรมการผสม เพื่อปักปันเขตแดนตามสนธิ
สัญญาที่ปรากฏชัดเจน เพื่อป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นทางชายแดน ฝ่ายพม่ารับ
หลักการ แต่มีเงื่อนไขว่าต้องทำความตกลงกันเรื่องเขาพระวิหาร โดยถือเส้น
เขตแดนตามสนธิสัญญาและเอกสารต่อท้ายฝ่ายไทยยอมถือตาม "สนธิสัญญาและ
พิรุธสารต่อท้าย" แต่ไม่ยอมใช้ "เอกสารต่อท้าย" เพราะเป็นคำกว้างและอาจ
หมายถึงโครงการอันไม่มีความแน่นอนก็ได้ ฝ่ายพม่ายืนยันคำว่า "เอกสาร
ต่อท้าย" จึงเป็นข้อตกลงกันไม่ได้

ส่วนร่างความตกลงว่าด้วยเขาพระวิหารโดยเฉพาะนั้น ฝ่ายไทยเสนอ
ให้ตกลงกันโดยสันติวิธีตามมาตรา 33 ของกฎบัตรสหประชาชาติ คือ ให้เลือก
ใช้วิธีการตามความเหมาะสมแก่กรณีซึ่งรัฐบาลทั้งสองพึงเลือกในเมื่อได้รับราย
งานจากคณะกรรมการผสม แต่ฝ่ายพม่าได้เสนอให้ระงับกรณีโดยทางศาล
ซึ่งภายหลังได้ขยายให้ใช้กรรมสารทั่วไป ฉะนั้นกรณีนี้เกี่ยวกับการปรานีประ-
ยอม อนุญาโตตุลาการ และการระงับกรณีโดยทางศาล ฝ่ายไทยก็ยอมรับแต่ขอ
ให้เติมคำว่า "ตามสมควร" ซึ่งฝ่ายพม่าไม่ยอมรับ

อุปสรรคสำคัญอยู่ที่การยืนยันของฝ่ายพม่าที่จะใช้คำว่า "และเอกสาร
ต่อท้าย" ซึ่งไทยยอมรับไม่ได้ด้วยเหตุผลดังชี้แจงมาแล้ว

นอกจากนี้ ในระหว่างที่ยังมิได้ระงับกรณีโดยสันติวิธี ฝ่ายพม่า
เสนอให้ให้กองกำลังอาวุธเข้าไปในเขาพระวิหารหรือในบริเวณรัศมี ๑ กิโลเมตร
โดยรอบ ฝ่ายไทยก็ยอมรับ แต่สงวนสิทธิที่จะให้ตำรวจเข้าไปใกล้ถึงที่
กระทำอยู่ ณ บัดนี้ ทั้งนี้ก็โดยอาศัยหลักที่ว่า ในระหว่างที่ยังมิได้ตกลงกันก็ควร
ให้สถานการณ์ปัจจุบันมีอยู่ต่อไป แต่ฝ่ายพม่าก็ไม่ยอมตกลงด้วย

สำหรับคนเผ่าก็เช่นเดียวกัน คือในระหว่างที่ยังมีโลกดงกันนี้ฝ่ายไทย
จะไหนคนเผ่าของไทยเผ่าต่อไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน แต่ฝ่ายกับพญาก็เช่นนี้
จะไหนคนเผ่าของกับพญาเขามารวมเผ่าด้วย ซึ่งฝ่ายไทยไม้อาจจะยอมรับได้

การเจรจาจึงยุติลงแต่เพียงนี้

การเจรจาในคณะกรรมการที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาทางด้านการยุติธรรม
การส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการควบคุมกิจกรรมทางการเมืองของผู้ลี้ภัยทางการเมือง
เมือง ไม่ปรากฏมีการตกลงใด ๆ แต่ขณะนั้นพบกับพญาโกของสงเอกสารเปลี่ยน
ไปยังรัฐภาคกับพญาถอน ดังนั้นจึงไม่มีการลงนามในข้อตกลง

ในปัญหาเกี่ยวกับการโจมตีกันทางหนังสือพิมพ์ ไม่มีข้อตกลงใด ๆ
เพราะไทยได้ยืนยันว่าหนังสือพิมพ์เสรีภาพโดยสมบูรณ์ ดังนั้นจะต้องมีการตกลง
เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศทั้งสอง เพราะ
หากความสัมพันธ์ราบรื่นและเป็นมิตรกันแล้ว จะไม่ปรากฏเหตุการณ์ทางหนังสือ
พิมพ์ระหว่างประเทศทั้งสอง

ไม่มีการตกลงกันในเรื่องการปราบปรามอาชญากรรมในต่างแดน
เพราะมีความแตกต่างกันในเรื่องเกี่ยวกับขบวนการ

การเจรจาในคณะกรรมการที่ 3 มีปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกัน
3 ประการ คือการเดินรถไฟ การขนถ่ายและการขยายการแลกเปลี่ยนสินค้า
ระหว่างไทยกับกับพญาไม่มีการตกลงกันในปัญหาของการเดินรถไฟ เพราะ
ไทยยืนยันให้มีการตั้งสถานีร่วมที่คลองลึกตามที่ได้มีการเจรจากันแต่แรก แต่
กับพญาจะให้มีสถานีร่วมตั้งอยู่บ่อยเขต ในเมื่อปัญหาเรื่องการเดินรถไฟไม้อาจ
เป็นข้อตกลงกันได้ กรณีเกี่ยวกับการทำข้อตกลงเรื่องการขนถ่ายสินค้าจึงไม่เกิด
ขึ้น เพราะการขนถ่ายสินค้าจะอาศัยการขนส่งทางรถไฟเป็นสิ่งสำคัญ กับพญา
เสนอการขนถ่ายสินค้าทางรถยนต์ แต่ไทยชี้แจงว่า จากประสบการณ์ไม่มีการ
ควบคุมที่เหมาะสมต่อการขนถ่ายสินค้าทางรถยนต์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขยายการ

แลกเปลี่ยนสินค้า ไทยเสนอหลักของการปฏิบัติตามแบบชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์อย่างยิ่ง ซึ่งเป็นนโยบายของไทยตลอดมา แต่กับพม่าซึ่งแรงกว่ากับพม่าไม่เคยยอมรับในวิธีการนี้กับประเทศใดเคย เช่นนี้จึงไม่มีการตกลงกัน

ในการประชุมเต็มคณะครั้งสุดท้าย ประธานของคณะผู้แทนทั้งสองฝ่ายได้แถลงเจตนาที่จะหาทางส่งเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศทั้งสอง และหาทางออกสำหรับปัญหาที่ค้างงออยู่ต่อไป 31

จากแถลงการของทั้งสองฝ่ายซึ่งที่ย้ำมากกว่าไว้ในที่นี้ จะเห็นได้ว่าแต่ละฝ่ายต่างมีทัศนคติและขอเสนอต่าง ๆ ในตรงกัน แต่มีบางเรื่องซึ่งอาจเป็นที่ตกลงกันได้โดยง่าย แต่ก็ไม่มีการลงนามในการตกลงใด ๆ อันจะมีผลในบังคับเป็นกฎหมายได้ ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการเจรจาครั้งนี้อยู่ที่การตกลงเรื่องเขตแดนระหว่างประเทศทั้งสอง โดยเฉพาะตอนที่เป็นที่ตั้งของปราสาทพระวิหารและดินแดนใกล้เคียง คณะผู้แทนพม่าถือว่าตนมาเจรจากรณีนี้ขึ้นมาเพื่อเรียกร้องกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนเขาพระวิหาร แต่เป็นการเจรจาเพื่อยืนยันกรรมสิทธิ์ของตนเหนือดินแดนดังกล่าว ในขณะที่เดียวกัน คณะผู้แทนไทยก็ถือว่าตนมาเจรจามาว่าไทยเป็นเจ้าของดินแดนนั้นโดยถูกต้อง ในส่วนที่เกี่ยวกับเขตแดนระหว่างประเทศทั้งสอง แนวภาคินยอมในการเจรจาทั้งสองจะยอมรับหลักการร่วมกัน ที่จะให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการผสมเพื่อปักปันเขตแดนให้เป็นที่ยอมรับก็ตาม แต่ก็ไมอาจจะตกลงกันได้โดยหลักการที่จะใช้ เป็นพื้นฐานกำหนดแนวทางการปักปันเขตแดน ในขณะที่กับพม่ายื่นกรานไทย ขอตกลงกำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในปี 1907 และ เอกสารต่อท้าย เห็นแนวทางนั้น ฝ่ายไทยไม่อาจยอมรับได้ แต่เสนอให้เป็นไปตามสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส และ "พิธีสารต่อท้าย" โดยชี้แจงว่าการใช้คำว่า "เอกสารต่อท้าย" ตามขอเสนอของคณะผู้แทนพม่าทำให้อาจตีความรวมไปถึงร่างแผนที่ประกอบสนธิสัญญาดังกล่าวซึ่งหากความแน่นอนไม่ได้ อันนี้ ปรากฏการยืนยันในขอเสนอของ

ละฝ่ายต่างก็ไปไปเพื่อประโยชน์ของฝ่ายตนด้วยกัน การที่ไทยยืนยันคำว่า "สนธิสัญญา
และพิธีสารต่อต้าน" นั้น ตามความและข้อกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรทำให้ดินแดนบริเวณ
ปราสาทพระวิหารอยู่ในอาณาเขตของประเทศไทย แต่ตามการยืนยันของฝ่ายกัมพูชาที่จะ
ใช้คำว่า "สนธิสัญญาและเอกสารต่อต้าน" ซึ่งรวมถึงร่างแผนที่กำหนดเขตแดนระหว่างไทย
กับกัมพูชาที่เจ้าหน้าที่ของฝรั่งเศสจัดทำขึ้นนั้น บริเวณปราสาทพระวิหารจะตกไปอยู่ในอาณา
เขตของกัมพูชา ด้วยเหตุผลและข้อเสนอนี้เป็นปัญหาสำคัญที่แตกต่างกันและไม่อาจมองข้ามให้
แยกกันได้นี้ ทำให้การเจรจาในเรื่องนี้ไม่อาจเป็นที่ตกลงกันได้ และส่งผลให้การเจรจาใน
เรื่องอื่น ๆ ก็ไม่อาจตกลงกันได้ตามไปด้วย จนทำให้การเจรจาท้องยุติลงไปในที่สุดโดยไม่ประสบ
ผลสำเร็จในวันที่ 4 กันยายน 1958 และความล้มเหลวในการเจรจานี้ ก็มีส่วนสำคัญทำ
ให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองเสื่อมลงไป จนถึงการกักสัมพันธ์ทางการทูตระหว่าง
กันหลังจากนั้นไม่นาน

การระงับความสัมพันธ์ทางการทูต 1958

หลังจากที่การเจรจาเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาต้องล้มเหลวลงใน
วันที่ 4 กันยายน 1958 ความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างกันที่เฝ้ามาลงไปในระหว่างการเจรจาได้
กลับปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดอีก การโจมตีกันทางสื่อมวลชนก็ดำเนินไปอย่างรุนแรง ใน
ประเทศไทยประชาชนจำนวนมากได้มาชุมนุมกันที่บริเวณท้องสนามหลวงในวันที่ 7 กันยายน
แสดงความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัมพูชาอย่างรุนแรง อังกรมสิทธิของไทยเหนือปราสาทพระวิหาร
และรวมทั้งเดินขบวนมุ่งไปทำร้ายสถานเอกอัครราชทูตกัมพูชาด้วย แต่กำลังตำรวจของรัฐ
บาลไทยสามารถรักษาสถานการณ์ไว้ได้ อย่างไรก็ตามก็ทางประเทศไทยก็ได้ดำเนินการถาวร
โจมตีและกำหนดนิรโทษกรรมต่อกัมพูชาตลอดมา ทางกัมพูชานั้นหลังการล้มเหลวของการเจรจา วิทยุ
และหนังสือพิมพ์ของกัมพูชาก็ได้กล่าวโจมตีรัฐบาลไทยอย่างหนักในคำต่าง ๆ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งได้เรียกร้องกรมสิทธิของกัมพูชาเหนือปราสาทพระวิหาร

ท่ามกลางความรุนแรงในการโจมตีกันทางวิทยุและหนังสือพิมพ์ระหว่างประเทศ
ทั้งสองนี้ รัฐบาลไทยได้เป็นผู้ริเริ่มที่จะแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น ในวันที่ 26 กันยายน

1958 นายวิสูตร อรรถยุกติ รัฐมนตรีช่วยว่าการรักษาการในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทยได้เชิญ นายตี กัม ชิว เอกอัครราชทูตกัมพูชาไปพบและยื่นข้อเสนอเพื่อแก้ไขสถานการณ์ โดยตั้งเงื่อนไขไว้ว่า หากวิทยุและหนังสือพิมพ์ของฝ่ายกัมพูชายุติการโจมตีฝ่ายไทย วิทยุและหนังสือพิมพ์ของฝ่ายไทยก็จะดำเนินการโต้ตอบในทางเดียวกัน ซึ่งรัฐบาลไทยเชื่อว่าสภาพความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองจะไม่เลวร้ายลงไปจากที่เป็นอยู่ขณะนั้น³² แต่ปรากฏว่าทางฝ่ายกัมพูชามีโลกอมข้อเสนอของฝ่ายไทยแต่อย่างใด

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในระยะที่กัมพูชาดำเนินการตามความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจี.คอมมิวนิสต์นี้ สถานการณ์ความวุ่นวายที่ส่อไปในทางคอมมิวนิสต์ได้ปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งในประเทศไทย จนทำให้ผลกระทบในการนำของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการปฏิบัติยึดอำนาจการปกครองโดยอ้างว่า "...โดยเฉพาอย่างยิ่ง ถัดจากกัมมิวนิสต์ได้คุกคามประเทศไทยอย่างรุนแรงไม่สามารถหลีกเลี่ยงไปใช้วิธีใด นอกจากนี้ก็อำนาจและดำเนินการปฏิวัติในทางที่เหมาะสม..."³³ ซึ่งหลังจากการปฏิวัติครั้งนี้ คณะปฏิวัติได้ทำการปราบปรามและความคุมกิจการต่าง ๆ ของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีนที่ส่อไปในทางคอมมิวนิสต์อย่างจริงจัง ซึ่งจีนคอมมิวนิสต์ก็ได้เข้าแทรกแซงกิจการภายในของไทยครั้งนี้ โดยเห็นได้จากรายงานข่าวของสถานีวิทยุ บี บี ซี ซึ่งรายงานว่า เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 1958 สถานีวิทยุของจีนคอมมิวนิสต์ที่ปักกิ่งได้เสนอคำแถลงของคณะกรรมการดูแลจีนนอกประเทศ กล่าวหาว่า รัฐบาลไทยข่มเหงกัมมิวนิสต์ในประเทศไทย³⁴ แต่รัฐบาลคณะปฏิวัติก็ยังงดดำเนินการปราบปรามกิจการของชาวจีนต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง รัฐบาลได้ทำการกวาดล้างโรงเรียนจีนหลายแห่ง

³² Ministry of Foreign Affairs, *ibid.*, p. 8.

³³ "ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 2, 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501", ประวัติและผลงานของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, คณะรัฐมนตรีพิมพ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ พลโท จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2507, พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, พ.ศ. 2507.

³⁴ สยามรัฐ, 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501.

ตลอดจนจับกุมชาวจีนหลายคนไว้ทำการสอบสวน และมีคำสั่งฟ้องพินขึ้นข้างฉบับด้วย โดย
อ้างว่าได้ทำการและโฆษณาข้อความอันเป็นภัยต่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทยอย่าง
ร้ายแรง 35 และเมื่อปรากฏว่ามีอั้งก๊วยเกิดขึ้นบ่อยครั้งมาก รัฐบาลจึงมีคำเป็น
การจำกัดเขตของชาวจีนด้วย 36 นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังได้สั่งยุบสมาคมที่มีชาวจีนเป็นสมาชิก
จำนวนมากอีก 4 สมาคมและสาขาทั่วประเทศ ฐานคำเป็นงานอันเป็นภัยต่อประเทศในวันที่
15 พฤศจิกายน สมาคมทั้ง 4 ได้แก่ สมาคมกรรมกรไทย สมาคมเสรีแรงงานแห่งประเทศไทย
สมาคมผู้ประกอบการอาชีพอิสระและสมาคมสงเคราะห์การขนส่งยานพาหนะไทย 37

การที่เห็นเหตุการณ์วุ่นวายจากการปฏิวัติงานของชาวต่างศาว่าอันสื่อถึงการแทรกแซง
ของคอมมิวนิสต์ในไทยนั้น นอกจากรัฐบาลไทยจะมีความเชื่อมั่นว่าเป็นการแทรกแซงโดย
ตรงของจีนคอมมิวนิสต์ในเจตนาที่จะถอดความไม่สงบในประเทศไทยแล้ว รัฐบาลไทยยังมี
ความคิดกลัวว่าจีนคอมมิวนิสต์ได้อาศัยความสัมพันธ์อันดีกับกัมพูชาเป็นทางผ่านที่จะเข้ามา
ก่อความวุ่นวายในประเทศไทยอีกด้วย ในเดือนสิงหาคม 1958 พลเอกประภาส จารุเสถียร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้แถลงว่า พวกคอมมิวนิสต์ได้กำหนดที่จะใช้กัมพูชาเป็น
บันไดเพื่อการเข้าสู่ประเทศไทย 38 และในเดือนเดียวกันคณะรัฐบาลไทยได้ทำการประชุม
ฉุกเฉิน ซึ่งปัญหาสำคัญที่นำมาพิจารณาอันก็คือ การตัดสินใจของจีนคอมมิวนิสต์ในอันที่จะตั้ง
ศูนย์บัญชาการในกัมพูชา เพื่อดำเนินงานในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งรัฐบาลไทยเชื่อว่าจีนกำลัง
เจรจากับกัมพูชาที่จะขอตั้งศูนย์ดังกล่าวในท้องที่ต่าง ๆ ในกัมพูชาที่มีชาวจีนอาศัยอยู่มาก 39

35 สยามรัฐ, 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501.

36 สยามรัฐ, 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501.

37 สยามรัฐ, 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501.

38 Bangkok World, 6 August 1958.

39 ชาวไทย, 14 ตุลาคม พ.ศ. 2501.

ควมแวมความเชื่อของรัฐบาลไทยดังกล่าวนี้ ย่อมแสดงให้เห็นต่อไปว่ารัฐบาลไทยพิจารณาเห็นว่า กัมพูชากำลังตกอยู่ในอิทธิพลของจีนคอมมิวนิสต์อย่างมาก ในกรณีเช่นนี้ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศไทยก็ย่อมอยู่ในภาวะที่น่าเป็นอันตรายอย่างยิ่ง

ในคามความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง หลังการเจรจาตกลงล้มเหลวลง นอกจากจะมีการกล่าวหาโจมตีกันอย่างรุนแรงแล้ว ยังมีเหตุการณ์ไม่สงบตามชายแดนระหว่างประเทศทั้งสองอยู่ตลอดเวลาที่สำคัญ ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 1958 รัฐบาลไทยได้อ่างวว่า ชาวไทย 32 คน รวมทั้งเด็กและสตรีถูกตำรวจกัมพูชากบคุมตัวจากอาณาเขตของไทยไปยังกัมพูชาและจับกุมตัวไว้ที่พระตะบอง แต่ยังไม่เห็นที่รัฐบาลไทยจะได้ดำเนินการอย่างใดลงไปในเรื่องนี้ ในวันที่ 29 พฤศจิกายน 1958 สถานเอกอัครราชทูตกัมพูชาในประเทศไทยได้ยื่นหนังสือที่ 1200 ถึงกระทรวงการต่างประเทศไทยขอระงับการมีคณะผู้แทนทางการทูตชั่วคราวในประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 1958 จนกว่าจะได้รับการคำสั่งใหม่ ทั้งนี้เพราะสถานทูตพิจารณาเห็นว่าเมืองมาจากพฤติการณ์ที่เป็นอยู่ระหว่างประเทศทั้งสองในขณะนั้น และเพื่อขจัดความยุ่งยากให้หมดไปเพื่อประโยชน์แห่งความสัมพันธ์อันดีในอนาคต ในหนังสือที่ สถานทูตไต่ถามว่าได้เป็นการยุติความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ แต่เป็นการระงับทางพฤตินัยชั่วคราวเท่านั้นโดยยังคงให้มีผู้ดูแลรักษาสถานทูต และชักธงชาติกัมพูชาที่สถานทูตตามปกติ 40

การประกาศขอระงับความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทยชั่วคราวนี้ สร้างความประหลาดใจให้กับรัฐบาลไทยอย่างมาก แมว่ารัฐบาลไทยจะยอมรับว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชามีความยุ่งยากมาก แต่รัฐบาลไทยก็ไม่คิดว่าจะยุ่งยากจนกระทั่งเป็นสาเหตุเพียงพอที่รัฐบาลกัมพูชาจะประกาศขอระงับความสัมพันธ์ 41 ในขณะ

40 Ministry of Foreign Affairs, op. cit., Annex 7, p. 26.

41 สยามรัฐ, 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501.

เดียวกัน ผู้นำของรัฐบาลไทยก็ไม่ยอมรับสาเหตุที่อาจจะเป็นไปได้อื่น ๆ ที่ทำให้กับพหุชาขอ
 ระวังภัยความสงบสันติครั้งนี้ นายวิสูตร อรรถดถก ที่ปรึกษาฝ่ายการต่างประเทศของกองบัญชา
 การคณะปฏิวัติโคแกลงตอบที่ประชุมหนังสือพิมพ์ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 1958 ว่า เขาเห็นว่า
 การตัดสินใจสันติครั้งนี้นับได้สาเหตุมาจากเขาพระวิหาร เพราะเขาพระวิหารนั้นเป็นเรื่อง
 เล็กเกินไป ที่ปรึกษาฝ่ายการต่างประเทศพิจารณาเห็นว่าการอ้างเหตุจากการโจมตีกันทาง
 วิหิตและหนังสือพิมพ์ใด ๆ เหตุผล เพราะถ้ากับพหุชาเขาเหตุนี้มาอ้าง ก็ควรขอตัดสินสัน
 ติทางการทูตกับใจเสียแต่เมื่อสองสามเดือนก่อนหน้านั้น มิใช่เพียงจะนากกระทำในขณะนี้ นาย
 วิสูตร ฯ เขาว่าจะต้องมีเหตุผลอันหนึ่งหลังการตัดสินใจของผู้นำกับพหุชาในครั้ง 42 และ
 เหตุผลอื่นที่ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศของกองบัญชาการคณะปฏิวัติกล่าวไว้นั้น ผู้นำไทยส่วน
 ใหญ่พิจารณาว่าเป็นอิทธิพลหนึ่งหลังของคอมมิวนิสต์นั่นเอง 43 การพิจารณาเช่นนี้อาจเป็น
 การพิจารณาถึงการที่มีเหตุการณ์ร้ายจากฝ่ายคอมมิวนิสต์เพิ่มมากขึ้นอย่างมาก ในระยะที่
 กับพหุชาได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศและสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคอมมิวนิสต์ ประกอบกับการยึด
 โคแกลงสารที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือของผู้นิยมคอมมิวนิสต์ในไทย และกับพหุชาครั้งที่โค
 กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ ยังอาจเป็นการพิจารณาจากเหตุการณ์ในการประชุมระหว่างประ
 เทศทั้งสองในระหว่าง 18 สิงหาคม ถึง 4 กันยายน 1958 ที่กรุงเทพฯ ฯ เพราะที่ที่
 กับพหุชาได้ออกแถลงการร่วมกับรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ถึงความร่วมมือกับใกล้ชิด และที่คณะ
 ร่วมกันระหว่างประเทศทั้งสองต่อสถานการณ์การเมืองในเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะใน
 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพหุชานั้น หัวหน้าผู้แทนกับพหุชาได้กลับไปรับนโยบายมาใหม่จากรัฐบาล และ
 หลังจากนั้นก็มาอีกครั้งไม่นาน การประชุมก็ยุติ ข้อพิจารณาของรัฐบาลไทยที่ว่าอิทธิพล
 ของคอมมิวนิสต์ทำให้กับพหุชาประกาศระวังภัยความสงบสันติกับประเทศไทยนั้น น่าจะเป็นข้อ

42 สยามรัฐ, 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501.

43 สยามรัฐ, 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501.

พิจารณาที่ถูกต้อง มีเหตุการณ์บางอย่างในกัมพูชาที่สนับสนุนข้อพิจารณาในคดี กล่าวคือ ก่อนการประกาศตัดสัมพันธ์กับกวางเฉิง 1 วัน มกคลชั้นนำของจีนคอมมิวนิสต์ได้ไปเยือน กัมพูชา และโคเซาหมปรีกษาหรืออัครราชทูตกับผู้นำกัมพูชาเป็นเวลาพอควร⁴⁴ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลไทยเชื่อว่า กัมพูชาอยู่ที่ต่ออิทธิพลของจีนคอมมิวนิสต์อันเป็นสาเหตุ ให้กัมพูชาระงับความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 1958

ในคำปฏิญญาตอบโต้ของฝ่ายรัฐบาลไทย ในวันที่ 25 พฤศจิกายน รัฐบาล คณะปฏิวัติก็ออกแถลงการประกาศตัดสัมพันธ์กับกัมพูชา และให้เอกอัครราชทูตไทยประจำ กัมพูชากลับประเทศไทยก่อนวันที่ 1 ธันวาคม 1958 และสั่งปิดพรมแดนส่วนที่ติดต่อกับกัมพูชา รวมทั้งการยุติการติดต่อคมนาคมระหว่างประเทศทั้งสองอีกด้วย นอกจากนี้ ยังประกาศตาม การเดินทางผ่านพรมแดนระหว่างประชาชนของประเทศทั้งสองอย่างเด็ดขาด ในขณะเดียวกัน กำลังตำรวจในพรมแดนไทยกัมพูชาโดยเฉพาะบริเวณเขาพระวิหาร ก็ได้ถูกเพิ่มขึ้นเป็น จำนวนมาก ในการนี้รัฐบาลคณะปฏิวัติได้แสดงสิทธิการเป็นเจ้าของเขาพระวิหารอย่างเต็มที่ ด้วยการให้ชักรวงไทยไว้ ๗ พันไร่ ให้เต็มโดยชักรวง⁴⁵

อาจพิจารณาได้ว่าในการตัดความสัมพันธ์ครั้งนี้ กัมพูชามิได้ตั้งใจที่จะให้เป็นการ ตัดความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างจริงจัง เป็นความปรารถนาเพียงการขอร้องรับการมีอุปสรรค ทางการทูตระดั้มเอกอัครราชทูตในประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งเป็นวิธีการทางการทูตอันหนึ่งซึ่ง แสดงให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบความไม่พอใจของตน กัมพูชาได้ยืนยันความปรารถนาต่อรัฐบาล ไทยโดยการให้เอกอัครราชทูตกับพรมแดนทั้งสองที่ 1222 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 1958 ต่อกระทรวงการต่างประเทศของไทยว่า รัฐบาลกัมพูชาปรารถนาที่จะให้มีอุปสรรคทางการทูต

⁴⁴ สยามรัฐ, 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501.

⁴⁵ แถลงการณ์ของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 28 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501. ตามที่ปรากฏในสยามรัฐ วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501.

ระดับอุปทูตไว้ในกรุงเทพฯ ซึ่งลดลงจากระดับเอกอัครราชทูตแต่เดิม และขอให้รัฐบาลไทยพิจารณาส่งผู้แทนทางการทูตระดับอุปทูตไว้ในกัมพูชาก่อนไป⁴⁶ รัฐบาลไทยตกลงในหลักการที่จะเพิ่มความสัมพันธ์ทางการทูตกับกัมพูชาต่อไป แต่ได้เสนอให้ยังคงรักษาความสัมพันธ์และคณะผู้แทนระดับเอกอัครราชทูตไว้ พร้อมกับตั้งเงื่อนไขว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้จะนำไปได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลกัมพูชารับรองปล่อยตัวชาวไทย 32 คนที่กัมพูชาได้ควบคุมตัวไว้ตั้งแต่วันที่แล้ว และหากเป็นไปได้ตามข้อเสนอนี้ รัฐบาลไทยจะขอมอบยกเลิกมาตรการลงโทษตามชายแดนที่ได้เตรียมไว้หลังการประกาศตัดสัมพันธ์ของกัมพูชาในวันที่ 24 พฤศจิกายนนั้น⁴⁷ ตามที่กัมพูชาขอตกลงในเงื่อนไขของฝ่ายไทย การตัดความสัมพันธ์ทางการทูตตามกำหนดวันที่ 1 ธันวาคม 1958 ก็จึงจะหมดความหมายไป

แต่ข้อพิจารณาที่ว่ากัมพูชายังมีความปรารถนาที่จะรักษาความสัมพันธ์กับไทยไว้นั้น จะหมดความหมายลงไป เพราะในวันที่เกี่ยวกับที่ยับหนังสือที่ 1222 ถึงกระทรวงการต่างประเทศไทย คณะผู้แทนถาวรของกัมพูชาประจำสหประชาชาติก็ได้ยื่นหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติ ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 1958 ร้องเรียนว่ารัฐบาลไทยได้ส่งกองกำลังทหารไปประจำอยู่อย่างหนาแน่นที่สหรัณแดนกัมพูชา ซึ่งก่อให้เกิดการคุกคามต่อสันติภาพในดินแดนส่วนนั้นของโลก⁴⁸ ซึ่งเรื่องนี้ รัฐบาลไทยได้หยุดผู้แทนถาวรของไทยประจำสหประชาชาติตอบโต้คำร้องเรียนของผู้แทนกัมพูชาต่อเลขาธิการสหประชาชาติ โดยอ้างว่าการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการรักษาความสงบภายใน เป็นการเห็นแก่คำสั่งตำรวจเพื่อป้องกันความวุ่นวายและการโจรสลัดจากฝ่ายกัมพูชา รวมทั้งการแทรกซึมโดยกลุ่มคนซึ่งไม่เป็นเพียง

⁴⁶ Ministry of Foreign Affairs, *op. cit.*, Annex 9, p. 28.

⁴⁷ *Ibid.*, Annex 10, p. 29.

⁴⁸ *Ibid.*, Annex 11, pp. 30-31.

ปรารถนาจากดินแดนกับพม่า การรวมกำลังดังกล่าวมิได้เป็นกำลังทหารแต่อย่างใด และ
ในขณะเดียวกัน ไทยยังพร้อมที่จะให้สหประชาชาติส่งผู้แทนมาตรวจสอบความเป็นไปในบริ-
เวณดังกล่าวด้วย 49

จึงเป็นอันว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาตอลงยุติลงตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม
1958 ตามกำหนดไว้ในหนังสือที่ 1200 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 1958 ที่เอกอัครราชทูตกัมพู-
ชาประจำประเทศไทยยื่นต่อกระทรวงต่างประเทศไทย ในการนี้สถานเอกอัครราชทูตพม่า
ประจำสยามเปลี่ยนเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของไทยในกัมพูชา และสถานเอกอัครราชทูต
อินเดียประจำกรุงเทพฯ รับผิดชอบผลประโยชน์ของกัมพูชาในประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม แม้จะถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองจะขาดไปตั้งแต
วันที่ 1 ธันวาคม 1958 แต่ทางที่ประเทศทั้งสองจะตกลงปัญหาความยุ่งยากในความสัมพันธ์
ระหว่างกันก็มิได้ปรากฏให้เห็นในคนเกือบเดียวกันนั่นเอง จากการที่พระบรมวงศ์เสด็จมณฑล
นครราชสีมาประทับที่โบราณสถานวัดหัวศาลัดผู้แทนถาวรของไทยประจำสหประชาชาติได้ทรงยื่น
บันทึกขอ นายถึก ยัมมาโชดค์ เลขาธิการสหประชาชาติในวันที่ 8 ธันวาคม 1958 แสดง
ความจำนงที่จะให้เลขาธิการสหประชาชาติส่งผู้แทนมาตรวจสอบและสอบสวนข้อเท็จจริงทางชาย-
แดนระหว่างไทยกับกัมพูชาพร้อมกับแกชอกลาวหาของกัมพูชาที่ยื่นต่อเลขาธิการตามที่กล่าวมา
แล้วนั้น ปรากฏว่านาย ขอน ฆาน หัวหนาคณะผู้แทนถาวรของกัมพูชาประจำสหประชาชาติ
ก็ได้เสนอเรื่องแสดงความจำนงขอให้เลขาธิการสหประชาชาติส่งผู้แทนมาตรวจสอบข้อเท็จ
จริงด้วยเช่นเดียวกัน 50 การยื่นบันทึกแสดงความจำนงดังกล่าวของทั้งสองฝ่ายต่อเลขา
ริการสหประชาชาตินี้ อาจมิได้เป็นความหวังของทั้งสองฝ่ายที่จะคืนกลับหรือในความสัมพันธ์
กันใหม่อย่างแท้จริง แต่อาจเป็นการพยายามหาเสียงสนับสนุนฝ่ายตนจากองค์การสหประ-
ชาชาติมากกว่าอย่างอื่น อย่างไรก็ตาม จากการกระทำของทั้งสองฝ่ายนี้ อาจถือได้ว่าเป็น
ความตกลงการร่วมกันของคู่พิพาททั้งสอง เมื่อเป็นความตกลงการร่วมกันเช่นนี้ เลขาธิการ

49 loc. cit.

50 สยามรัฐ, 23 ธันวาคม พ.ศ. 2501.

สหประชาชาติจึงตกลงใจส่งผู้แทนให้มาสังเกตการณ์ทางชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา เพื่อหาข้อเท็จจริงและดูทางที่จะขจัดกรณีขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งสองตามที่เป็นอยู่ โดยแต่งตั้งให้ บารอน โยฮัน เบคฟรีส (Baron Johan Beck Friis) มาทำหน้าที่นี้ โดยมี นายเจฟฟรีย์ สจวต เมอร์เรย์ (Jeffery Stuart Murray) เป็นเลขานุการ อันนี้เห็นเป็นจุดเปลี่ยนแปลงอีกจุดหนึ่งที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง เพราะเป็นครั้งแรกที่องค์การสหประชาชาติซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่ประเทศส่วนใหญ่ในโลก เป็นสมาชิกได้เข้ามามีบทบาทในกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาอย่างจริงจัง

การรื้อฟื้นความสัมพันธ์ 20 กุมภาพันธ์ 1959

โดยการมอบหมายของเลขาธิการสหประชาชาติ บารอน โยฮัน เบคฟรีสและคณะ ในฐานะผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติได้เริ่มปฏิบัติหน้าที่โดยเดินทางมาถึงกรุงเทพฯ ในวันที่ 20 มกราคม 1959 การปฏิบัติงานของผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติครั้งนี้ นับว่าได้รับความสนใจจากทั้งไทยและกัมพูชามาก แต่อย่างไรก็ดี การปฏิบัติงานของเขาจะเป็นผลในทางที่จะทำให้ไทยและกัมพูชาคืนดีกันใหม่ได้หรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของประเทศคู่พิพาททั้งสองแต่อย่างเดียว เพราะขอเสนอแนะหรือการค้นพบข้อเท็จจริงของบารอน เบคฟรีส มิได้มีอำนาจบังคับตามกฎหมายให้รัฐบาลทั้งสองยอมรับแต่อย่างใด

ในการเดินทางมายังกรุงเทพฯ บารอน เบคฟรีส ได้เข้าพบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีและคณะรัฐบาลไทย รัฐบาลไทยยังคงยืนยันกรานในข้อเสนอก่อนที่เป็นเงื่อนไขสำคัญในการที่จะกลับคืนสัมพันธ์ทางการต่อกัมพูชาดังเดิม กามที่ได้เคยทอมขอเรียกร้องของกัมพูชาครั้งก่อนว่า ความสัมพันธ์ที่จะสถาปนาขึ้นใหม่นั้นจะต้องเป็นความสัมพันธ์ระดับเอกอัครราชทูตและในฝ่ายกัมพูชาส่งถิ่นชาวไทยที่เจ้าหน้าที่กัมพูชาได้จับตัวไป รัฐบาลไทยได้ขอให้ผู้แทนของเลขาธิการสหประชาชาตินำเสนอเรื่องนี้ไปแจ้งแก่

รัฐบาลกัมพูชาในโอกาสต่อไปด้วย 51

บารอน เบคเริงส์ ได้นำข้อเสนอของรัฐบาลไทยไปแจ้งแก่รัฐบาลกัมพูชาในวันที่ 23 มกราคม 1959 ที่กัมพูชาเขาได้เจรจากับเจ้าหน้าที่ของกัมพูชา ตลอดจนได้ไปสังเกตการณ์ตามชายแดนของกัมพูชาตอนที่ยึดติดกับประเทศไทยด้วย ในระยะที่บารอน เบคเริงส์ อยู่ในกัมพูชา มีข่าวจากกัมพูชาว่าทางการกัมพูชามีท่าทีที่จะยอมรับตามข้อเสนอของฝ่ายรัฐบาลไทยในการที่จะสถาปนาความสัมพันธ์กับไทยในระดับเอกราช และจะส่งมอบตัวชาวไทย 32 คนที่เจ้าหน้าที่กัมพูชาได้ควบคุมตัวอยู่ 52 นี้ว่าดูทางที่ประเทศทั้งสองจะคืนสัมพันธภาพปรากฏออกมาให้เห็นแนวจากทางฝ่ายกัมพูชา ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าฝ่ายรัฐบาลไทยจะยินยอมสถาปนาความสัมพันธ์ใหม่ดังเดิมหรือไม่สำหรับประเทศไทยพิจารณาว่าจะมีอุปสรรคใด ๆ ที่จะถ่วงขวางอีกต่อไป ในเนื้อข้อเสนอนั้นเป็นเรื่องสำคัญของการที่ได้รับการสนองตอบด้วยดีต่อกับกัมพูชา

ในวันที่ 30 มกราคม 1959 บารอน เบคเริงส์ ได้เดินทางกลับมายังประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง โดยเข้าปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไทย และได้รวมเดินทางไปสังเกตการณ์ตามชายแดนที่ยึดติดกับกัมพูชาด้วย ในที่สุด จุดเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาก็ได้ปรากฏให้เห็นอีกครั้งหนึ่ง โดยทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะกลับสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกันอีก ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 1959 รัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาได้ออกแถลงการร่วมกัน แสดงปรารถนาของตนตั้งมีความหวังตอนดังนี้

ตามข้อเสนอแนะของ ฯพณฯ เอกอัครราชทูตโยฮัน เบคเริงส์ ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติ รัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาได้ตกลงที่จะกลับ

51 สยามรัฐ, 23 มกราคม พ.ศ. 2502.

52 สยามรัฐ, 23 มกราคม พ.ศ. 2502.

สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศทั้งสอง และเอกอัครราชทูต
คนเดิม คือ นายสนธิ์ อุนมานราชวน และนายกีกับัวจะโคกลับไปประจำ
ตำแหน่งของแต่ละคนในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2512 53

เป็นอันว่าจากการปฏิบัติงานในฐานะผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติของ
บารอน เบคฟรีส ทำให้ไทยกับกัมพูชาตกลงที่จะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกันใหม่ใน
วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 1959 หลังจากที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศทั้งสองได้
ยุติไปตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 1959 ความเปลี่ยนแปลงในทางนี้ ส่วนหนึ่งยอมมา
จากความสามารถในการแสวงหาทางของผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติ แต่
อย่างไรก็ตาม เราก็น่าจะกล่าวได้ว่าเป็นผลจากความสามารถในการปฏิบัติงานของบารอน
เบคฟรีสแต่เพียงอย่างเดียว อาจจะพิจารณาได้ว่า สถานการณ์ระหว่างประเทศในเอเชีย
อาคเนย์ในขณะนั้นมีส่วนทำให้ประเทศทั้งสองหันมายุติข้อพิพาทระหว่างกัน

ในระยะตั้งแต่ปี 1958 สถานการณ์ในประเทศลาววุ่นวายมาก มีการแทรกแซง
จากต่างชาติในลาวจนทำให้มีการต่อสู้กันอย่างยืดเยื้อเรื่อยมา โดยที่ทั้งไทยและกัมพูชา
พร้อมแดนติดต่อกับประเทศลาวอย่างใกล้ชิด จนอาจทำให้เป็นไปได้ว่าความวุ่นวายในลาว
อาจแผ่ขยายข้ามเขตแดนลาวออกมาถึงดินแดนของทั้งไทยและกัมพูชาได้ อันนี้ย่อมสร้าง
ความวิตกกังวลให้แก่รัฐบาลทั้งสองอย่างมาก ดังจะเห็นจากการกระทำของรัฐบาลทั้งสอง
เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขความวิตกกังวลดังกล่าวในโอกาสต่อมา ในขณะที่ไทยได้ขอรับ
ความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นนั้น กัมพูชาก็ได้พยายามเรียกร้องให้ประเทศ
ต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจมารวมประชุมและตกลงแก้ไขวิกฤตการณ์ในลาว
อย่างเต็มที่ รวมทั้งการเสนอตนเองเป็นสถานที่ประชุมดังกล่าวอีกด้วย ด้วยความวิตก

53 แถลงการณ์ร่วมระหว่างรัฐบาลไทยและกัมพูชา ตามที่ปรากฏในสยามรัฐ
วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502.

กังวลต่ออันตรายดังกล่าว ซึ่งมีท่าทีว่าจะอาจเกิดผลร้ายที่ยิ่งใหญ่และจริงจังต่อรัฐบาลของประเทศทั้งสองได้ จึงเป็นทางออกที่เหมาะสมสำหรับไทยและกัมพูชาที่จะระงับข้อพิพาทที่ปรากฏอยู่ระหว่างกัน และหันไปสนใจกับการคุกคามที่ร้ายแรงกว่าและอาจเกิดขึ้นได้จริงจังนั้น เช่นนี้มีส่วนทำให้รัฐบาลทั้งสองหันกลับมาสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกันใหม่

ด้วยข้อพิจารณาเช่นนี้จะเห็นได้ว่า การที่ไทยและกัมพูชากลับรื้อฟื้นความสัมพันธ์กันใหม่อย่างรวดเร็วนี้ ได้รับผลสะท้อนส่วนหนึ่งจากวิกฤตการณ์ในประเทศลาว แต่การปฏิบัติงานดูแลพิเณของเลขาธิการสหประชาชาติก็สมควรได้รับการยกย่องด้วยเช่นกัน

การตัดสัมพันธ์ทางการทูต 1961

แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาจะได้รับการสถาปนาขึ้นมาใหม่ก็ตาม แต่ก็อาจพิจารณาได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานที่มั่นคงนัก กล่าวได้ว่าความเคลื่อนไหวนี้เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศทั้งสองซึ่งได้กลายมาแล้ว ประกอบกับการปฏิบัติงานของดูแลพิเณของเลขาธิการสหประชาชาติ เพราะปรากฏว่าปัญหาขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งสองมิได้รับการแก้ไขไปได้อย่างแท้จริง และปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ก็ได้ปรากฏขึ้นอีกจนทำให้ประเทศทั้งสองต้องตัดสัมพันธ์ทางการทูตกันอีกครั้ง หลังจากการสถาปนาความสัมพันธ์กันใหม่ไม่ถึงสามปีเท่านั้น นอกจากนั้น ในระยะใกล้เคียงกับการตกลงกลับสถาปนาความสัมพันธ์กันใหม่นี้ ได้เกิดเหตุการณ์ภายในกัมพูชาซึ่งมีผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองอยู่บ้าง ในกัมพูชา นายซิม ชารี อดีตเอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำอังกฤษและพวกได้ถูกรัฐบาลกัมพูชากล่าวหาว่าดำเนินแผนการเพื่อล้มล้างรัฐบาล และจะทำให้กัมพูชาตกเป็นบริวารของต่างประเทศ รัฐบาลกัมพูชาพิจารณาเห็นว่าการกระทำของนายซิม ชารี และพวกครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากประเทศเพื่อนบ้านและเชื่อว่าไทยและเวียดนามใต้ได้เข้ามามีบทบาทรวมกับการกระทำนี้⁵⁴ ซึ่งรัฐบาลไทยก็ได้ปฏิเสธทันที ในเวลาใกล้

⁵⁴ Michael Leifer, op. cit., p. 88.

เคียงกันนี้ รัฐบาลกัมพูชาได้ประกาศจับพันเอกคาบชวน เข้มเพชร ผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารที่เสียมราฐในชอหวาเป็นกบฏต่อรัฐบาลกัมพูชา และรวมวางแผนกับจีน งอก พัน และรัฐบาลกัมพูชาทั่วโลกกล่าวหาควยว่าไทยและเวียตนามได้ให้การสนับสนุนแผนการนี้ 55

ในการนี้ รัฐบาลไทยมิได้ทำการประท้วงแต่อย่างใด โดยรัฐมนตรีต่างประเทศ นายถนัด คอมันตร์ ได้อางว่าไทยยึดมั่นต่อคำมั่นที่ให้ไว้ตอบารอน โยธัน เบคเฟร็ด ว่าจะพยายามระงับการกล่าวหาโจมตีตอบโต้ระหว่าง 56

จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ที่ได้รับการสถาปนาขึ้นมาใหม่นี้ มิได้ตั้งอยู่บนรากฐานที่มั่นคงเลย การกล่าวหาโจมตีกันทางวิทยุและหนังสือพิมพ์ก็ยังคงปรากฏอยู่เสมอมา แนวความคิดว่าความสัมพันธ์จะได้รับการสถาปนาใหม่แล้วก็ตาม ในระยะนี้การโจมตีก็ปรากฏมาจากทางฝ่ายกัมพูชา โดยฝ่ายไทยมิได้ตอบโต้ขอกกล่าวหาของกัมพูชาอย่างจริงจังนัก ปัญหาที่กัมพูชากล่าวโจมตีรัฐบาลไทยได้แก่การหาว่าไทยมีเจตนาไม่บริสุทธิ์ต่อรัฐบาลกัมพูชา และกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนบริเวณปราสาทพระวิหาร เช่นนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างกันซึ่งไม่มีรากฐานมั่นคงอยู่แล้วก็อาจเสื่อมลงไปอีกได้ง่ายมาก รัฐบาลไทยเป็นผู้ริเริ่มที่จะแก้ไขสถานการณ์ในความสัมพันธ์ใหม่ให้ดีขึ้น โดยนายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีต่างประเทศของไทยได้ไปเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการระหว่างวันที่ 11 ถึง 13 มิถุนายน 1959

การไปเยือนกัมพูชาของรัฐมนตรีต่างประเทศไทยครั้งนี้ เป็นการไปเยือนเพื่อสันถวไมตรีในนามของรัฐบาลไทยต่อรัฐบาลกัมพูชา พร้อมกันนั้น ก็เป็นความพยายามหาทางที่จะเจรจาแก้ไขปัญหาที่ยังค้างอยู่ระหว่างประเทศทั้งสองโดยเฉพาะที่สำคัญก็คือ การอ้างสิทธิ์เหนือปราสาทพระวิหารโดยประเทศทั้งสอง รัฐมนตรีต่างประเทศได้แสดงความหวังไว้อย่างมากว่าปัญหาที่ค้างคางเหล่านั้นพอจะมีทางตกลงกันได้ เพราะรัฐมนตรี

55 Frederick P. Munson, op. cit., p. 194.

56 สยามรัฐ, 9 มีนาคม พ.ศ. 2502.

ต่างประเทศคิดว่าปัญหานั้น ๆ เป็นเรื่องเล็กน้อย และเชื่อกันว่ากัมพูชาก็มิได้ถือว่าปัญหานั้น เป็นเรื่องสำคัญ อย่างไรก็ตามรัฐมนตรีต่างประเทศ เชื่อเช่นนี้โดยตั้งเงื่อนไขไว้ว่า ความหวาดระแวงที่มีต่อกันนั้นจะต้องถูกขจัดให้หมดไปเสียก่อน 57

ปัญหาสำคัญในการเจรจากรังนี้ คือปัญหาเขาพระวิหาร รัฐมนตรีต่างประเทศ กัมพูชาได้เสนอทางแก้ไขปัญหานี้สองทาง ทางแรกกัมพูชาขอมีส่วนร่วมในการบริหารและดูแลรักษาบริเวณปราสาทพระวิหาร กวญ ทางที่สองกัมพูชาขอให้เสนอปัญหานี้ขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศที่กรุงเฮก 58 แต่ขอเสนอทั้งสองไมอาจเป็นที่ตกลงกันได้ในการเจรจากรังนี้ ในวันที่ 13 มิถุนายน ได้มีการออกแถลงการร่วมระหว่างไทยกับกัมพูชาในโอกาสที่ว่า ประเทศทั้งสองจะดำเนินนโยบายระหว่างกันฉันท์มิตร และจะพยายามดำเนินการไปในทางที่จะส่งเสริมและช่วยเหลือกันในงานต่าง ๆ ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับเขาพระวิหารโดยเฉพาะนั้น รัฐบาลของทั้งสองประเทศจะได้พยายามคลี่คลายเพื่อหาทางตกลงกันให้เสร็จสิ้นต่อไป

บรรยากาศในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา อาจมีส่วนดีขึ้นบ้างหลังจากการเยือนของรัฐมนตรีต่างประเทศไทยนี้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาขัดแย้งกันก็ยังไม่อาจจะเป็นที่ตกลงกันได้ การโจมตีกล่าวหากันทางสื่อมวลชนก็ยังปรากฏอยู่ตลอดมา เหตุการณ์ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง ไม่น้อย และเป็นข้อโจมตีจากฝ่ายกัมพูชาอย่างมากก็คือ การที่ระเบิดส่งไปในรูปของขีปนาวุธจากกัมพูชาในวันที่ 31 สิงหาคม 1959 และเกิดระเบิดขึ้นในพระราชวังในกรุงพนมเปญ ทำให้ข้าราชการกัมพูชา 3 นาย ต้องเสียชีวิตไป แม้จะยังไม่อาจสืบทราบแน่ชัดได้ว่าของขีปนาวุธดังกล่าวส่งมาจากญีุ่ด ทางการกัมพูชาทั่วโลกกล่าวหาว่า บรรดาผู้ลี้ภัยกัมพูชาที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลกัมพูชาซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศ

ไทยเป็นผู้ส่งเพื่อหวังปลงพระชนม์กษัตริย์สุรามฤตแห่งกัมพูชา 59

หลังเหตุการณ์ดังกล่าว การโจมตีโต้ตอบกันทางสื่อมวลชนได้ดำเนินไปรุนแรงเพิ่มมากขึ้น การกล่าวหาเรื่องการปลงศพ และการบุกล้ำชายแดนของฝ่ายตรงข้ามในเขตติดต่อระหว่างประเทศทั้งสองปรากฏอยู่ไม่ขาดระยะ และปัญหากรรมสิทธิ์เหนือปราสาทพระวิหารก็ยังคงเป็นประเด็นสำคัญในการโจมตีกันทางสื่อมวลชนประการหนึ่ง

ความรู้สึกไม่เป็นมิตรระหว่างประเทศทั้งสองปรากฏออกมอย่างเด่นชัดอีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 1959 ในโอกาสที่รัฐบาลกัมพูชาได้นำกรณีพิพาทเขาพระวิหารขึ้นขอรับการพิจารณาต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศที่กรุงเฮก กัมพูชาได้ขอให้ศาลนี้พิพากษาให้ประเทศไทยถอนกองกำลังที่ออกรุกออกไปจากบริเวณเขาพระวิหาร และขอให้ศาลชี้ขาดว่าอธิปไตยเหนือเขาพระวิหารนั้นเป็นของกัมพูชา

รัฐบาลและประชาชนชาวไทยมีปฏิกิริยาโต้ตอบการกระทำของกัมพูชาครั้งนี้อย่างมาก ทุกฝ่ายมีความรู้สึกตื่นตัวต่อปัญหานี้ และเป็นปฏิปักษ์ต่อกัมพูชาเพิ่มมากขึ้นมาก นายบุญ เยริญชัย ผู้รักษาราชการในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้แสดงความรู้สึกไม่พอใจมาก โดยกล่าวไปในทำนองว่าไทยอาจเรียกร้องคืนแดนใน 4 จังหวัดของกัมพูชาเพื่อเป็นการตอบโต้การกระทำของกัมพูชาได้⁶⁰ พลเอกถนอม กิตติขจร รองนายกรัฐมนตรีได้แสดงความคิดเห็นต่อการกระทำดังกล่าวของกัมพูชาว่า เป็นการแสดงจุดเด่นของเจ้าสีหนุในระยะใกล้จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกัมพูชา⁶¹ และในวันที่ 20 ตุลาคม อันเป็นวันครบรอบปีที่ 2 แห่งการปฏิวัติ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายก

59 Frederick P. Munson, *op. cit.*, p. 221.

60 สยามรัฐ, 21 ตุลาคม พ.ศ. 2502.

61 สยามรัฐ, 10 ตุลาคม พ.ศ. 2502.

รัฐมนตรีที่โลกดาวปราศรัยทางสถานีวิทยุกระจายเสียงว่าไทยจะต่อสู้เพื่อรักษาสีหิเพื่อ
 เขาพระวิหาร "... คอยเหง้อ คอยเลือด และคอยชีวิต" พร้อมกับชักชวนให้ประชาชน
 ไทยรวมกันต่อสู้กับทางรัฐบาลควย

ประชาชนชาวไทยก็มีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างมาก มีการร่วมบริ-
 จากเงินโดยสมัครใจ เพื่อสมทบทุนให้รัฐบาลใช้จ่ายในการต่อสู้คดีเขาพระวิหาร มีการเขียน
 บทความโจมตีกับพหุชาตนาหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ และข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกรณีการ
 ฟ้องศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในครั้งนี้ ได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างกว้างขวาง
 นิสิตและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็มีความรู้สึกไม่เป็นที่พอใจต่อพหุชาต โดยเฉพาะตัว
 ประมุขของพหุชาตอย่างมากด้วย นับได้ว่าประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนและมี
 ความรู้สึกตรงกับคณะรัฐบาลอย่างเต็มที่ ในสถานการณ์เช่นนี้การตัดสินใจดำเนินนโยบาย
 ของรัฐบาลไทยย่อมจะมีผลเป็นจริงเป็นจังได้อย่างแน่นอน

การดำเนินงานของรัฐบาลไทยต่อการฟ้องของพหุชาตก็คือ การคัดค้านอำนาจ
 ของศาลยุติธรรมในการจะพิพากษาคดีที่พหุชาตฟ้องไปนี้ กล่าวคือ จากการฟ้องของฝ่าย
 พหุชาต ศาลระหว่างประเทศที่กรุงเฮกโลกกำหนดให้ไทยเสนอคำให้การแก่ฟ้องภายในวันที่
 23 พฤษภาคม 1960 แต่เมื่อถึงกำหนด รัฐบาลไทยมิได้เสนอคำให้การแก่ฟ้องแต่อย่างใด
 รัฐบาลไทยได้อาศัยมาตรา 62 แห่งธรรมนูญศาล เสนอคำคัดค้านเบื้องต้นว่าศาลไม่มีอำ-
 นาจอพิจารณาคดีที่ฝ่ายพหุชาตเสนอศาล การยื่นคัดค้านเบื้องต้นนี้ตามหลักจะทำให้ขบวน
 การพิจารณาคดีต้องระงับไปจนกว่าศาลนั้นจะไต่สวนวินิจฉัย ว่าศาลมีอำนาจที่จะพิจารณาพิพาก-
 ษาคดีดังกล่าวหรือไม่ หากศาลเห็นว่าศาลไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาพิพากษาคดี คดีพิพาท
 กรณีเขาพระวิหารก็จะยุติลงเพียงแค่นั้น แต่หากศาลเห็นว่าศาลมีอำนาจ ศาลก็จะดำเนิน
 การพิจารณาคดีไป โดยจะให้ฝ่ายไทยยื่นคำให้การแก่ฟ้องของฝ่ายพหุชาตต่อไป ปรากฏว่า
 ในวันที่ 26 พฤษภาคม 1960 ศาลก็ได้ชี้ขาดปฏิเสธคำคัดค้านอำนาจศาลของไทยโดยศาลถือ
 ว่า ศาลมีอำนาจที่จะพิจารณาพิพากษาคดีที่รัฐบาลพหุชาตเสนอศาลในวันที่ 6 ตุลาคม 1959
 นั้น

การโจมตีกล่าวหาซึ่งกันเป็นไปอย่างหนักหน่วงตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับแต่หลังระยะที่กรณีพิพาทเขาพระวิหารถูกเสนอขึ้นสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ทั้งรัฐบาลและประชาชนของประเทศทั้งสองต่างเข้าร่วมมีส่วนร่วมในบทบาทนี้ด้วย อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของประเทศทั้งสองก็ยังคงมีความพยายามอยู่มากในการที่จะบรรเทาสภาพความยุ่งยากในสัมพันธ์ระหว่างกัน อันจะเกิดและได้รับความสนับสนุนจากการกล่าวหาโจมตีกันทางสื่อมวลชนดังกล่าว ประเทศทั้งสองโดยคณะผู้แทนของแต่ละฝ่ายที่ประจำอยู่ที่สหประชาชาติในนครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกาได้รวมประชุมเจรจากันภายใต้การสังเกตการณ์อย่างเป็นทางการเป็นกลางของนายคิก ฮัมมาโซลด์ เลขาธิการสหประชาชาติในระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงกลางเดือนธันวาคม 1960 หลายครั้ง และได้ทำความตกลงกันในเรื่องต่าง ๆ เช่นการปราบอาชญากรรมตามชายแดน ผู้ลี้ภัยทางการเมือง และที่สำคัญที่สุดในวันที่ 15 ธันวาคม 1960 ได้มีการตกลงเรื่องการยุติการโจมตีซึ่งกันและกันในทางหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียงซึ่งลงนามกันระหว่างนายสุกิจ นิมมานเหมินทร์ ประธานคณะผู้แทนไทย และ นายฮอน ซาน ประธานผู้แทนกัมพูชา ต่อหน้าเลขาธิการสหประชาชาติ

ในหนังสือแถลงเปลี่ยนระหว่างผู้แทนไทยกับกัมพูชาในเรื่องหนังสือพิมพ์ และวิทยุ นั้น ทั้งสองฝ่ายต่างยืนยันจะดำเนินการทุกอย่างที่จะทำได้ในอันที่จะบีบบังคับหนังสือพิมพ์และวิทยุของตนโจมตีหรือกล่าวในทางที่เสื่อมเสียต่อประมุขของรัฐบาล และประเทศชาติโดยทั่วไปของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อ ... ปรับปรุงและกระชับความสัมพันธ์อันมิตรระหว่างประเทศของเราทั้งสองให้มั่นคงแข็งแรงยิ่งขึ้น และเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบกระทั่งใด ๆ อันอาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมที่เป็นภัยของหนังสือพิมพ์และวิทยุ

เห็นได้ว่า ในข้อตกลงที่สำคัญในวันที่ 15 ธันวาคม 1960 นี้ เป็นความพยายามของประเทศทั้งสองอีกครั้งหนึ่งที่จะปรับปรุงสภาพความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นมาก่อนหน้านั้น การยุติการกล่าวร้ายโจมตีและถอดความเสื่อมเสียให้แกกันได้ ย่อมจะทำให้ความรุนแรงของความขัดแย้งลดลงได้อย่างดี เพราะเป็นการตัดเครื่องมือที่จะสร้างและส่งเสริมความร้าวฉานระหว่างประเทศทั้งสองไปได้ ฉะนั้นนับได้ว่าการตกลงดังกล่าวจึงเป็นโอกาสที่ประเทศทั้งสองจะดำเนินการด้านอื่นต่อไปได้ เพื่อปรับปรุงสภาพความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองให้ดีขึ้น

แต่โอกาสดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งสองในวันที่ 15 ตุลาคม 1960 จะเป็นเพียงการแถลงปรารถนาดีของแต่ละประเทศออกให้เห็นในองค์การระหว่างประเทศเท่านั้น เพราะข้อกำหนดในการตกลงนั้น มิได้รับการ เคารพอย่างเพียงพอ ในการละเมิดข้อตกลงนี้ ก็พущาเป็นฝ่ายกระทำก่อนโดยเจ้าสี่หมื่นประมุขของรัฐบาลก็พущาเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญ ปรากฏว่าหลังการตกลงยุติการโจมตีกันทางสู่มวลชนเพียงสองอาทิตย์ สู่มวลชนก็พущาเริ่มโจมตีประเทศไทยอย่างรุนแรง จากการประท้วงของฝ่ายประเทศไทย รัฐบาลก็พущาได้ยอมรับว่าตนละเมิดข้อตกลงจริง แต่ก็ได้อ้างความบางบทความได้รับการวางใจก่อนที่จะมีการตกลงกันที่นครนิวยอร์ก จึงไม่สามารถแก้ไขบทความนั้นได้⁶² อันนี้ แสดงให้เห็นว่าเจตนาที่แท้จริงภายใต้ข้อตกลงที่ปรากฏออกมาในสังคมระหว่างประเทศมิได้เปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นอยู่ก่อนการตกลงดังกล่าวนี้เลย ในสถานการณ์เช่นนี้ ข้อตกลงนั้นย่อมไร้ความหมาย และการกล่าวหาใส่ร้ายกันทางสู่มวลชนก็ดำเนินต่อไปเพื่อบอกว่าประเทศทั้งสองมิได้ตกลงเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้เลย

รัฐบาลไทยซึ่งตกเป็นผู้เสียหายก่อนจากการละเมิดข้อตกลงของฝ่ายก็พущา ก็ได้เริ่มทำการตอบโต้อยู่เป็นครั้งคราว และรัฐบาลไทยได้มีบันทึกแจ้งแก่เลขาธิการสหประชาชาติถึงการละเมิดข้อตกลงดังกล่าวของก็พущา 2 ฉบับ คือ บันทึกลงวันที่ 12 มกราคม 1961 และ 30 มกราคม 1961 ดังมีรายละเอียดดังนี้

ที่ 1156/2504

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งประเทศไทยขอแสดงอกัน-
ทนการมายัง ชาติฯ เลขาธิการแห่งสหประชาชาติ และโดยอ้างถึงความ
ตกลงบรรดาที่ใดทำกันเมื่อเร็ว ๆ นี้ ระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลแห่งประ-
เทศก็พущา ณ นครนิวยอร์ก ซึ่งความตกลงฉบับหนึ่งกำหนดให้ทั้งสองฝ่ายละ

เว้นการโจมตี หรือกล่าวในทางที่เสื่อมเสียต่อกษัตริย์หรือประมุขของรัฐบาล และประเทศชาติโดยทั่วไป ขอเสนอเรื่องดังต่อไปนี้ เพื่อผ่านเลขาธิการและ ผู้แทนส่วนตัวของท่านเลขาธิการในการเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชา ณ นครนิวยอร์ก อันได้แก่ ๑. พงา ๒. บันส์ ๓. เอนเกน ๔. ทราบคือ

1. นับตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1960 อันเป็นวันที่รัฐบาลไทยและ รัฐบาลกัมพูชาได้ตกลงกันว่าตราบจะไม่ทำการโจมตีกันโดยทางหนังสือพิมพ์ หรือ วิทยุกระจายเสียงอีกต่อไปภายหน้าเป็นต้นมานั้น หนังสือพิมพ์ไทยก็มีได้พิมพ์ โฆษณารายงานหรือบทความใด ๆ อันไม่เป็นที่พึงพอใจสำหรับกัมพูชาอีกเลย

2. ตรงกันข้ามกับการปฏิบัติอันเคร่งครัดของหนังสือพิมพ์ไทยตามความ และเจตนารมณ์ของหนังสือที่ได้แลกเปลี่ยนกัน ณ สหประชาชาติเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม ค.ศ. 1960 หนังสือพิมพ์กัมพูชา "ปัจจุสัย" ได้พิมพ์โฆษณาบทความ ภาษาเขมรมีหัวเรื่องว่า "ผลแห่งความเป็นกลาง" โดยผู้เขียนไม่ปรากฏนาม ทำการโจมตีอย่างรุนแรงและในหลายต่อประเทศไทย โดยกล่าวหาว่าประเทศไทยได้เข้ายึดเอาเขาพระวิหารมาจากกัมพูชา และมีส่วนพัวพันกับแผนการอัน มิชอบของอเมริกาที่จะชักชวนโยบายเป็นกลางของประเทศกัมพูชา

3. เมื่อวันที่ 2 มกราคม ค.ศ. 1961 หนังสือพิมพ์ภาษาฝรั่งเศส "ลาเคแปซ ดู กัมโบจ" ได้พิมพ์โฆษณาบทความกล่าวหาประเทศไทยว่าวาง แผนรุกรานประเทศกัมพูชา ภายใต้หัวเรื่อง "ความผิดของใคร" เขียนโดย เอส วี (คือ นายชิมวาร์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำ ประเทศญี่ปุ่น) อันปรากฏว่าเป็นบทความที่ตอบโต้บทความบทหนึ่งซึ่งได้ลงพิมพ์ ก่อนหน้านั้นในหนังสือพิมพ์ญี่ปุ่น "โยมิอูริ ชิมบุน" มีหัวเรื่องว่า "จะไปในทิศ-ทางใด" ซึ่งเขียนโดยผู้มีชื่อว่า เอคการ์ อี คลาร์ค

4. เมื่อวันที่ 8 มกราคม ค.ศ. 1961 หนังสือพิมพ์กัมพูชา "นักชาตินิยม" ได้พิมพ์โฆษณาบทความซึ่งมีรายงานว่าเขียนโดยเจ้าฟ่านโรคมสีหนู ได้กล่าวหา นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทยว่า ได้แสดงท่าทีเชิงต่อกัมพูชา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งประเทศไทย ใครขอเรียน
ให้ท่านเลขาธิการทราบถึงการละเมิดอันชัดแจ้ง และขาดเหตุผลที่ฟังได้ดัง
กล่าวแล้วต่อความตกลงซึ่งกัมพูชาได้รวมทำด้วยโดยเสรี ซึ่งขณะเดียวกัน
หนังสือพิมพ์ไทยกลับถือเคร่งตามความตกลงดังกล่าว ดังนั้นเอกอัครราชทูต
ไทย ณ พนมเปญจึงได้รับคำสั่งให้ยื่นประท้วงต่อรัฐบาลกัมพูชา ซึ่งจะตองรับ
ผิดชอบด้วยเหตุผลต่อความตกลงที่ไต่ทำกันเมื่อเร็ว ๆ นี้

ทั้งนี้ ขอเสนอสำเนาบทความหนังสือพิมพ์ของกัมพูชาดังกล่าวรวม 3 ฉบับ
กับคำแปลภาษาอังกฤษสำหรับบทความภาษาเขมรหนึ่งฉบับมา ณ ที่นี้ เพื่อท่าน
เลขาธิการจักได้รวบรวมไว้ในสำนวนเรื่องต่อไป

กระทรวงการต่างประเทศ

กรุงเทพฯ 12 มกราคม 2504 (ค.ศ. 1961) 63

ที่ 3044/2504

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งประเทศไทยขอแสดงอภี-
นันทนาการมายัง อาพณา เลขาธิการแห่งสหประชาชาติและอนุสนธิหนังสือ
ที่ 1156/2504 ลงวันที่ 12 มกราคม 2504 (ค.ศ. 1961) ซึ่งเวียนมา
ในเรื่องบทความหนังสือพิมพ์กัมพูชารวม 3 บทความ ได้จูงใจโจมตีประเทศไทยอัน
เป็นการละเมิดต่อความตกลงบรรดาที่ไต่ทำกันเมื่อเร็ว ๆ นี้ ระหว่างประ-
เทศทั้งสอง ณ นครนิวยอร์กนั้นขอเสนอบทความหนังสือพิมพ์อีกบทหนึ่ง ซึ่งได้

63 กระทรวงการต่างประเทศ, ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเท-
ไทยกับกัมพูชา (กรุงเทพฯ ๖: พ.ศ. 2504), หน้า 18-21.

พิมพ์โฆษณาในสมุดกลางชาวหนังสือพิมพ์ของทางราชการกับพวกร้านค้า สำนักข่าว
เขมร ฉบับวันที่ 16 มกราคม มา ณ ที่นี้ เพื่อท่านเลขาธิการจักได้รวบรวม
รวมไว้ในสำนวนเรื่องต่อไป

จะสังเกตเห็นได้ว่า ในรายงานหนังสือพิมพ์ดังกล่าวอันได้พิมพ์ขึ้นในรูป
คำสัมภาษณ์ ซึ่งเจ้านโรดมสีหนุให้แก่อุสวามีชื่อว่า นายปีแยร์ โชเวก
แห่งสำนักข่าวฝรั่งเศสเกี่ยวกับสถานการณ์ในประเทศลาวนั้น แม้เจ้าฟ้าสีหนุ
จะดำรงตำแหน่งอันสูงเป็นที่ยกย่องในฐานะประมุขแห่งรัฐก็ตาม ก็ได้กล่าวหา
ประเทศไทยอย่างไม่มีมูลว่า ได้เข้าแทรกแซงในประเทศลาวจนกลายเป็นผล
ชักนำให้ไซเวียตเข้าทำการแทรกแซงในประเทศนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ
องค์ประมุขแห่งกัมพูชาพยายามที่จะโยนความผิดให้แก่รัฐบาลไทย สำหรับการ
กระทำอันเป็นการรุกรานในลาวอย่างใดที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้กระทำแล้ว หรือ
อาจจะกระทำต่อไปในประเทศลาวในกาลภายหน้า

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งประเทศไทย ใครขอให้
ท่านเลขาธิการได้โปรดเข้าใจด้วยความเห็นอกเห็นใจ และขอเรียนว่า หาก
รัฐบาลกัมพูชายังขึ้นปฏิบัติทำนองนี้อยู่ต่อไปทั้ง ๆ ที่ได้ทำความตกลงกันแล้วเมื่อ
เร็ว ๆ นี้ รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศไทยก็มีอาจ
รับผิดชอบได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างประเทศทั้งสองจะดำเนินไปในทางที่เป็น
ปฏิสัมพันธ์ทางความดีบางอย่างในกาลภายหน้า เอกอัครราชทูตไทย ณ พนมเปญ
ใครรับคำสั่งให้ยื่นประท้วงอย่างแรงต่อรัฐบาลกัมพูชาแล้วในเรื่องนี้

กระทรวงการต่างประเทศ
กรุงเทพฯ ๓0 มกราคม 2504 (ค.ศ. 1961) 64

ปรากฏว่า หลังจากการทำการตกลงยุติการโจมตีกันทางวิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์ระหว่างกันที่สหประชาชาติ การโจมตีจากฝ่ายกัมพูชาต่อประเทศไทยและผู้นำของรัฐบาลไทยได้ปรากฏขึ้นอย่างรุนแรงและบ่อยครั้งทางวิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์ในโอกาสต่าง ๆ เสมอมา เป็นที่น่าสังเกตุว่าในระยะเวลาที่ความสัมพันธ์ได้ยุ่งยากขึ้นจากการกล่าวหาและโจมตีอย่างรุนแรงเหล่านี้ ความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนคอมมิวนิสต์ได้กระชับกันอย่างแน่นแฟ้นขึ้น จูเอินไฉ นายกรัฐมนตรี และเฉินยี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของจีนคอมมิวนิสต์ ได้มาเยือนพนมเปญในวันที่ 5 พฤษภาคม 1960 และเจ้าสีหนุได้ไปเยือนจีนคอมมิวนิสต์เป็นการตอบแทนในเดือน ธันวาคมปีเดียวกัน ในการนี้ได้มีการลงนามในสัญญามิตรภาพและการไม่รุกรานกันที่ปักกิ่ง ระหว่างจีนคอมมิวนิสต์กับกัมพูชา ในวันที่ 19 ธันวาคม 1960 ระหว่างเจ้าสีหนุกับนายหลิว เซา ซี ประธานาธิบดีจีนคอมมิวนิสต์ ในขณะเดียวกันก็มีการลงนามกันในฉีเหมียวเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจระหว่างกัน โดยจีนคอมมิวนิสต์ตกลงจะให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชาในการก่อสร้างโรงงานสร้างเครื่องจักรกล และโรงงานถลุงเหล็ก นอกจากนี้ ยังมีข้อตกลงเกี่ยวกับการเดินเรือระหว่างประเทศทั้งสอง และการส่งผู้เชี่ยวชาญทางเกษตรและการถลุงเหล็กชาวจีน ไปยังกัมพูชาก็ด้วย 65

ข้อตกลงยุติการโจมตีกันทางหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียงที่ตกลงกันที่นิวยอร์ก ในวันที่ 15 ธันวาคม 1960 นั้น หมายความว่าโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะในสายตาฝ่ายกัมพูชา กัมพูชาควรระวังกล่าวหาโจมตีไทยและผู้นำของไทยอย่างหนักมากยิ่งขึ้น ข้อกล่าวหาที่กัมพูชาโจมตีไทยนั้น ระเบียบปรากฏว่าเป็นข้อกล่าวหาเกี่ยวกับความผูกพันของไทย กับสหรัฐอเมริกา และเจตนารายที่ประเทศทั้งสองมุ่งกระทำต่อกัมพูชาและปัญหาเรื่องเขาพระวิหาร ในที่นี้จะขอคัดข้อกล่าวหาสำคัญบางตอนต่อกัมพูชาโจมตีไทย อันเป็นผลทำลายสภาพความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองโดยตรง

65 Wasana Obayawath, op. cit., p. 222.

1. บทความในหนังสือพิมพ์ "ปัจจุบัน" ฉบับลงวันที่ 29 ธันวาคม 1960 ในหัวเรื่องว่า "ผลแห่งความเป็นกลาง"

กัมพูชา... จะไม่ยอมให้อเมริกาเคียงกับอเมริกาตะวันตก ศัตรูแห่งความเป็นกลางของกัมพูชาดวงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกัมพูชาตามปรารถนาของพวกเขาได้ ท้ายครั้งแล้วที่ประเทศไทยอาศัยอเมริกันซึ่งเป็นนายของตนเป็นเครื่องบังหน้า ได้บังอาจล่วงละเมิดและเข้ายึดครองแผ่นดินของเรา ณ พระวิหาร ซึ่งเป็นมรดกที่บรรพบุรุษของเราทิ้งไว้ให้ ทั้งยังบังอาจดำเนินการโหดร้ายนั้นทอนเกียรติยศของเราและคุณงามความของสมเด็จพระประมุขแห่งรัฐ และรัฐบาลของเรา ก็ยังใช้วิทยุกรุงเทพฯ กระจายเสียงหมิ่นประมาทอย่างน่ารังเกียจของสมเด็จพระเจ้า และรัฐบาลของเรา 66

2. บทความโดยนาย ชิม วาร์ เอกอัครราชทูตกัมพูชา ณ กรุงโตเกียว เขียนในหนังสือ ลา เคแปซ คู กัมโบจ ฉบับลงวันที่ 2 มกราคม 1961 เป็นภาษาฝรั่งเศสข้อความที่สำคัญดังนี้

จะมีผู้ต้องการหาทางให้กัมพูชาเข้าในองค์การซีโต้ ซึ่งพวกไทยมีส่วนร่วมอยู่ด้วยกระนั้นหรือ ? เพื่อนบ้านของกัมพูชาเองก่อให้เกิดการคุกคามอันยิ่งใหญ่ต่อกัมพูชาอยู่แล้ว เราจึงมองไม่เห็นเลยว่า เหตุใดกัมพูชาจะไปหาการคุกคามที่รุนแรงยิ่งกว่ากันมากจากจีนคอมมิวนิสต์มา ใหม่อีกเล่า 67

66 กระทรวงการต่างประเทศ, เรื่องเกม, หน้า 30.

67 เรื่องเดียวกัน, หน้า 30-31.

3. ขอกล่าวหาไทยในสถานการณ์ยุ่งยากในประเทศลาวตามที่ปรากฏในข้อสนทนาทางวิทยุกระจายเสียงภาคกลางวันของวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติเขมร เมื่อวันที่ 14 มกราคม 1961 ในหัวเรื่องว่า "ความลำบากใจของประเทศไทย"

... อนึ่งการแทรกสอดของพวกไทยในกิจการของประเทศลาว เป็นที่แจ้งชัดและเป็นที่ยอมรับของนักหนังสือพิมพ์และนักสังเกตการณ์ชาวต่างประเทศทุกคน รวมทั้งพวกที่นิยมฝ่ายตะวันตกและนิยมรัฐบาลคอมมิวนิสต์

ประเทศไทยอนุমানว่า การประชุมที่มุ่งหมายกันในวันนี้อาจจะดีหรือจำต้องถือแต่เพียงว่าเป็นการเข้ามาเกี่ยวข้องกับของกายโท เวียตลิสต์แต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น และอาจวางมาตรการเพื่อยุติสถานการณ์ในประเทศลาวได้⁶⁸

4. บทความโจมตีความถูกต้องของไทยต่อสหรัฐและอังกฤษตามที่ปรากฏในข้อสนทนาทางวิทยุกระจายเสียงภาคกลางวันของวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติเขมร เมื่อวันที่ 3 เมษายน 1961 ในหัวเรื่องว่า "ทำไมไม่สนับสนุนเปกุงเป็นที่ประชุม 14 ชาติ?" ตอนหนึ่งว่า

สำหรับกับประชาประเทศเล็ก อังกฤษและสหรัฐก็ไม่ควรกล่าวร้ายเหยียดหยามเราเช่นเดียวกับที่ไม่ควรทำแก่ชาติเล็กอื่น ๆ ซึ่งปฏิเสธไม่ยอมเป็นบ่าวของคนก่อนสิ่งใดอื่น การเหยียดหยามนั้นก็เพื่อจะหลีกเลี่ยงการให้เกียรติภูมิในทางระหว่างประเทศแก่กับประชาต่อหน้าพวกเวียตนามิโต และพวกไทยฉวานอนสอนงาย⁶⁹

68 เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

69 เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

5. บทความเหยียดหยามเกียรติภูมิของประเทศไทยตามที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์
ลา เดแปซ ดู กัมโบซ ฉบับวันที่ 12 เมษายน 1961 ในหัวข้อ "หนังสือพิมพ์ไทยผู้มั่ง
มีความตอนหนึ่งดังนี้"

ในเรื่องนี้ เราก็ตอบแสดงความประหลาดใจเหมือนกันในการประท้วง
ของสถานเอกอัครราชทูตไทยเมื่อเร็ว ๆ นี้ ต่อข้อความสั้น ๆ ที่วิพากษ์กระจาย
เสียงของเราได้เรียกหาที่ของพวกไทยและอีกประเทศหนึ่งพื้นที่สถานะของฝ่าย
ตะวันตกว่า "วานอนสอนงาย"

คำว่า "วานอนสอนงาย" เป็นคำเก่า ๆ ที่สถานเอกอัครราชทูตควรจะ
ขอมุขเราเสียอีก ถ้าที่ถูกต้องควรจะใช้คำว่า "บาวไฟร" และเมื่อใช้คำว่า
"ความเป็นบาวไฟร" ก็ย่อมหมายถึงความเป็นทาสการถูกพันธนาการ การอยู่
ใต้อำนาจ อยู่ใต้มงคัมมิชชาโคร ๆ ก็ราวทางกรุงเทพฯ จะไม่ยินดีเลย เมื่อ
นับเปิดเผยถึงการที่ประเทศตนเองอยู่ใต้มงคัมมิชชาสรุอย่างสิ้นเชิง เพราะ
เรื่องนี้ทำให้เป็นที่ "เจ็บปวดครวครวต่อความหยิ่งยะโสของตน" 70

นอกเหนือจากขอกกล่าวหาและโจมตีต่าง ๆ ต่อประเทศไทยที่ตัดไว้ให้เห็น กัมพูชา
ยังได้เสียดสีและโจมตีประเทศไทยอยู่เสมอเมื่อมีโอกาส การกระทำดังกล่าวของกัมพูชา
นับได้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรจะกระทำอย่างยิ่ง เป็นการผิดหลักปฏิบัติทางความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศอย่างร้ายแรง โดยที่ไทยและกัมพูชามีความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน แต่
ปรากฏว่ากัมพูชาได้กระทำการกล่าวร้ายและโจมตีอย่างรุนแรงตลอดเวลา นับเป็นการ
ตรงข้ามกับพันธระหวางประเทศโดยตรง ยิ่งกว่านั้นกัมพูชายังไม่เคารพในข้อตกลงที่ได้
ทำไว้กับประเทศไทยที่วิวยอร์คต่อความเป็นสยามของเลขาธิการสหประชาชาติเมื่อ
ปลายปี 1960

ปฏิกริยาของทางรัฐบาลไทย นอกจากจะรายงานการกระทำอันเป็นการละเมิด
 ขอตกลงและหลักปฏิกริยาทางการระหว่างประเทศของกัมพูชาครั้งคราวต่อเลขาธิการสหประชา-
 ชาติแล้ว รัฐบาลไทยโดยสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพนมเปญได้ยื่นประท้วงและขอ
 ร้องให้ฝ่ายกัมพูชาเคารพในขอตกลงตามที่ใดทำกันไว้ต่อกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา
 ตามหนังสือที่ไม่ซึ่งเปิดเผยจากสถานเอกอัครราชทูตไทยถึงกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา
 ที่ 61/2504 ลงวันที่ 13 มกราคม 1961, ที่ 62/2504 ลงวันที่ 14 มกราคม 1961,
 ที่ 70/2504 ลงวันที่ 16 มกราคม 1961, ที่ 120/2504 ลงวันที่ 24 มกราคม 1961,
 ที่ 146/2504 ลงวันที่ 27 มกราคม 1961, ที่ 365/2504 ลงวันที่ 7 มีนาคม 1961,
 ที่ 502/2504 ลงวันที่ 4 เมษายน 1961, ที่ 539/2504 ลงวันที่ 17 เมษายน 1961,
 ที่ 556/2504 ลงวันที่ 21 เมษายน 1961, ที่ 737/2504 ลงวันที่ 5 มิถุนายน 1961,
 ที่ 1123/2504 ลงวันที่ 21 สิงหาคม 1961 และที่ 1240/2504 ลงวันที่ 12 กันยายน
 1961⁷¹ อันเป็นการแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนว่ารัฐบาลไทยไม่พอใจการกระทำของ
 รัฐบาลกัมพูชาอย่างยิ่ง

ในสถานการณ์เช่นนี้ เห็นได้ชัดว่าสภาพความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองจึงมี-
 ด้คงอยู่บนพื้นฐานที่มั่นคงแต่อย่างใด มีท่าทีว่าจะไม่สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้และพร้อมที่จะ
 ยุติลงโดยทันทีเมื่อมีสาเหตุที่จะก่อให้เกิดความสับสนอลหม่าน หลังจากการรวมประชุมสมัยสามัญ
 ของสมัชชาสหประชาชาติ ซึ่งมุ่งไปรวมประชุมในฐานะหัวหน้าคณะผู้แทนกัมพูชาโคแว
 ที่กรุงโตเกียวและโคแกลงต่อที่ประชุมหนังสือพิมพ์ถึงนโยบายต่างประเทศของกัมพูชาในการนี้
 สันนิโคแสดงท่าทีให้เห็นว่ากัมพูชาจะขอต่อสู้กับ "ประเทศเพื่อนบ้านที่นิยมตะวันตก" ของตน
 อย่างเต็มที่มีความกล้าจะต่อสู้กับพวกคอมมิวนิสต์⁷² อันนี้แม้จะไม่ใช่การออกชื่อประเทศไทย
 โดยตรงแต่ก็เป็นที่เข้าใจได้แจ่มชัดว่า "ประเทศเพื่อนบ้านที่นิยมตะวันตก" ตามคำกล่าวของ

71 เรื่องเดียวกัน, หน้า 33-56.

72 Michael Leifer, op. cit., p. 89.

คำปราศรัยของนายกรัฐมนตรีไทยอันนี้ เป็นการแถลงถึงนโยบายต่างประเทศของไทยที่จะยึดเป็นหลักปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับกัมพูชา และยังเป็น การแสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจอย่างรุนแรงในการปฏิบัตินโยบายต่างประเทศของกัมพูชา สันนิษฐานว่ารัฐบาลของกัมพูชาไม่พอใจอย่างยิ่งต่อท่าทีของนายกรัฐมนตรีไทย สันนิษฐานได้เป็นอย่างดีในข้อกล่าวหาว่ากัมพูชาถูกใช้เป็นฐานทัพของค่ายคอมมิวนิสต์ เพื่อหมกอำลิ่งปฏิบัติการรุกรานเพื่อนบ้าน⁷⁴ และว่าการกระทำของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นไปเพื่อ "บังคับให้เรา (กัมพูชา) ต้องเฝ้าเข้าสู่ค่ายของโซเชี่ยลลิสต์" ในขณะเดียวกันก็กล่าวหาโจมตีว่า "... จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีแผนการมา 3 ปีแล้ว... ที่จะบุกกัมพูชาเพื่อยึดเอาเกาะกง และจังหวัดพระตะบองกับส่วนหนึ่งของจังหวัดกันต๊วง และเสียมราฐไป..."⁷⁵ และได้ตีความคำปราศรัยตอนหนึ่งของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ว่า "โดยยึดสถานะิตเรื่องตมูทाराชสีห์รบเป็นคติปลอบใจ" ว่าเป็นการคุกคามทั้งทางส่วนตัวและประเทศชาติกัมพูชาเป็นส่วนรวม⁷⁶

ความไม่พอใจครั้งใหม่ของประมุขแห่งรัฐกัมพูชา ปรากฏเป็นจุดสุดยอดแห่งความยุ่งยากในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง กัมพูชาได้อ้างความไม่พอใจในคำปราศรัยดังกล่าวของนายกรัฐมนตรีไทยเป็นสาเหตุสำคัญในการประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทยอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 23 ตุลาคม 1961 ตามหนังสือที่กระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา มีถึงสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพนมเปญดังนี้

⁷⁴ แต่ปรากฏว่า ผู้สื่อข่าวต่างประเทศได้ค้นพบแหล่งปฏิบัติการของคอมมิวนิสต์ในกัมพูชาในปี 1967 ในหนังสือ "Cambodia: Next Theater of War?", US News and World Report, (San Francisco, 21, August 1967).

⁷⁵ กระทรวงการต่างประเทศ, เริ่มเดิม, หน้า 57-59.

⁷⁶ Michael Leifer, op. cit., p. 89.

ที่ 1005 คีจซี/2 อาร์/เอกซ์

โมทีง เบ็คเคีย

ควนมาก

กระทรวงการต่างประเทศของรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาขออภัยใน-
 พนาธิการมายังสถานเอกอัครราชทูตไทย และขอแจ้งให้ทราบว่า จอมพลสฤษดิ์
 ธนะรัชต์ ได้มี आज्ञาคุณหม่อมอย่างเปิดเผยต่อหน้าคณะทูตในประเทศไทยต่อเกียรติ
 ของชาติกัมพูชา และได้ทำการใส่ร้ายอย่างรุนแรงต่อประเทศกัมพูชา โดย
 กล่าวหาอย่างไม่มีมูลว่า ได้อนุญาตให้คอมมิวนิสต์เข้าไปตั้งฐานทัพของตนใน
 อาณาเขตของกัมพูชา เพื่อเปิดการปฏิบัติการรุกรานต่อประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่ง
 ทั้งนี้เป็นการขัดต่อทางปฏิบัติทางการทูตทั้งหลาย ซึ่งเป็นที่รับรู้กันในประเทศ
 อารยะ

ด้วยการขอร้องของรัฐบาลแห่งชาติและของสภาที่ปรึกษาแห่งราชอาณาจักร
 ซึ่งได้ประชุมกันในตอนเช้าวันที่ 23 ตุลาคม 1961 และของประชาชนที่มีความ
 รู้สึกแค้นเคืองเป็นเอกฉันท์ รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาจำต้องตกลงใจ
 ใหม่การคัดค้านความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทยนับตั้งแต่วันที่

กระทรวงการต่างประเทศขอแสดงความนับถืออย่างสูงมายังสถานเอก-
 อัครราชทูตไทย

พนมเปญ 23 ตุลาคม 1961 77

สถานเอกอัครราชทูตไทย

พนมเปญ

และในวันที่ 24 ตุลาคม 1961 รัฐบาลไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศ ก็
ออกแถลงการณ์เกี่ยวกับการประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทยของกัมพูชา
ดังนี้

แถลงการณ์กระทรวงการต่างประเทศ

กัมพูชาตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย

กัมพูชาได้ตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศนี้อีกครั้งหนึ่ง ภายใน
ระยะเวลาไม่ถึง 3 ปี ประเทศไทยได้ตัดความสัมพันธ์กับประเทศไทย
2 ครั้ง ภายในระยะเวลาอันสั้นนี้ กัมพูชาได้บรรลุถึงขีดสูงสุดแห่งการไร้อ
ความรู้สึกนึกและชอบถึงสองครั้ง

ครั้งนี้ก็เช่นเดียวกับครั้งก่อน การตัดสินใจที่จะตัดความสัมพันธ์นั้นมิมีผลมา
จากความรู้สึกส่วนตัวในทาง เป็นปรปักษ์ต่อประเทศไทยของเจ้าฟ้าสีหนุ ึ่ง
ในขณะนั้นเป็นนายกรัฐมนตรีและในปัจจุบัน เป็นประมุขของรัฐ ประชาชนชาว
กัมพูชาหาได้มีส่วนรวมในความรู้สึกเป็นปรปักษ์นั้นแต่ประการใดไม่ และประ
ชาชนชาวไทยก็มิได้มีความรู้สึกเป็นศัตรูต่อประชาชนกัมพูชา

ในครั้งแรก เมื่อกัมพูชาตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทยใน
พ.ศ. 2501 นั้น เหตุผลที่อ้างในการตัดสินใจครั้งนั้นคือการกล่าวหาว่า
หนังสือพิมพ์ไทยทำการโจมตี แต่เป็นที่ทราบกันดีว่าการโจมตีนั้นส่วนใหญ่มา
จากฝ่ายกัมพูชาและโดยเจตนาอย่างยิ่งจากตัวเจ้าฟ้าสีหนุเอง

ในครั้งนี้ กัมพูชาได้อ้างเป็นเหตุผลในการตัดสินใจตัดความสัมพันธ์กับ
ประเทศนี้ว่า เนื่องมาจากนายกรัฐมนตรี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้กล่าวหา
กัมพูชาอย่างเปิดเผยต่อหน้าคณะทูตในประเทศไทยว่า ได้อนุญาตให้มีการใช้ดิน
แดนของประเทศโดยประเทศคอมมิวนิสต์เป็นฐานทัพสำหรับทำการรุกรานต่อ
ประเทศเพื่อนบ้าน

การกล่าวหาเช่นนี้ เป็นการเสกสรรปั้นขึ้นโดยแท้ ซึ่งไม่มีข้อสงสัยแม้แต่นายในเมื่อคณะทูตในประเทศไทยสามารถที่จะเป็นพยานได้ว่านายกรัฐมนตรีไมเคยพบกับคณะทูตรวมทั้งคณะ และประการต่อไปนายกรัฐมนตรีไมเคยกล่าวหาเช่นนั้นต่อหน้าคณะทูต อาจเป็นที่มาสนใจที่จะระลึกว่าวิธีการกล่าวคำปราศรัยต่อหน้าคณะทูตโดยผู้นำของรัฐบาลนั้น ผู้นำฝ่ายกัมพูชาโดยเฉพาอย่างยิ่ง เจ้าฟ้าสีหนุเองได้ใจยอมมอบ ๆ ในอดีต นอกจากนี้ วิธีการเช่นนี้ก็ใจอยู่ในปัจจุบันในบางประเทศ เฉพาอย่างยิ่งในงานรับรองทางการทูต แต่ฟังกล่าวได้โดยสัตย์จริงว่าวิธีนี้ประเทศไทยไม่ใช้

ในการที่กัมพูชาได้อาณาเป็นเหตุผลเช่นนี้ คงจะเนื่องมาจากความรู้สึกนึกคิดไม่สบายใจซึ่งประมุขของรัฐกัมพูชาเป็นผู้ หรือบางทีจากความสงสัยว่าอาณาเขตของกัมพูชาอาจจะใดถูกใช้โดยพลพรรคต่างดาว เพื่อทำการโจมตีต่อประเทศเพื่อนบ้านทางใต้ของกัมพูชาก็อาจเป็นได้

จากสภาพแวดล้อมที่เห็นได้ดูเหมือนว่า ผู้นำของกัมพูชาไม่ได้ตระหนักถึงความหมายและความสำคัญของการตัดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะได้เข้ามาตรกรกับข้าอย่างไม่มีจึงหะและเหตุผล และอาจเป็นเพราะนิสัยความชิง เวลาและเหตุการณ์เท่านั้นอาจช่วยปรับความเข้าใจให้ดีขึ้น

ซึ่งเห็นได้ว่าการที่กัมพูชาตัดความสัมพันธ์กับไทยครั้งนี้ เช่นเดียวกับในครั้งก่อน เป็นการริเริ่ม และก่อกองกระทำของฝ่ายกัมพูชาแต่ฝ่ายเดียว ส่วนฝ่ายไทยมิได้ทำสิ่งใดอันอาจเป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองถูกบั่นทอนลง เช่นนี้

รัฐบาลไทยรู้สึกเสียใจในการตัดสินใจของประมุขของรัฐกัมพูชา ซึ่งจะทำให้เป็นเครื่องรังแกมิให้ความปรารถนาของรัฐบาลไทยที่จะเห็นสัมพันธ์ภาพระหว่างทั้งสองประเทศได้สถาปนามนุษลฐานะที่เป็นมิตร และเป็นฉันทเพื่อนบ้าน บังเกิดขึ้นมาได้ เช่นเดียวกับที่ปรากฏอยู่แล้วสำหรับประเทศเพื่อนบ้าน

อับ ๆ ของไทย สิ่งที่จะพึงกระทำได้ก็แค่หวังและภาวนาให้ความรู้ เหตุผล
โลกกลับคืนมาสู่นำกับพู่ชาโดยเร็ว และในอนาคตใหญ่นำเหล่านั้นไปของเห็น
ถึงความจริงและความตั้งใจของประชาชาติไทย

กระทรวงการต่างประเทศ

24 ตุลาคม 2504 78

เป็นอันว่า นับตั้งแต่วันที่ 23 ตุลาคม 1961 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัม-
พูชาซึ่งได้กลับคืนกันในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 1959 นั้น โดยที่ครั้งอีกครั้งหนึ่ง โดยที่สภาพ
ความสัมพันธ์ที่กลับสถาปนากันในสมัยใหม่บนพื้นฐานที่มั่นคงแต่อย่างใด ทำให้ความสัมพันธ์ระ-
หว่างกันดำเนินไปโดยไมราบเรียบ การกล่าวหาโจมตีกันทางสื่อมวลชนระหว่างประเทศทั้งสอง
สองเป็นไปอย่างรุนแรงมาก จนทำให้สภาพความสัมพันธ์เลวร้ายลงไปเรื่อย แม้จะมีความ
พยายามที่จะแก้ไขสภาพความสัมพันธ์ขอยุบายตามที่รัฐมนตรีต่างประเทศไทยได้ไปเยือนกัมพูชา
และได้มีการตกลงระหว่างกันที่องค์การสหประชาชาติภายใต้การสังเกตการณ์ของเลขาธิการ
สหประชาชาติก็ตาม แต่ความสัมพันธ์ไม่ดีขึ้นเพียงพอที่จะดำรงอยู่ต่อไปอีกเป็นเวลานาน
เพราะข้อตกลงโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการยุติการโจมตีกันทางหนังสือพิมพ์และวิทยุ
กระจายเสียงนั้น มิได้รับการเคารพและปฏิบัติตามแต่อย่างใด ตรงกันข้าม การโจมตีกัน
และการกล่าวหาโจมตีกันกลับเป็นไปอย่างรุนแรงยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่กัมพูชาเป็นผู้ละเมิดข้อตกลงดัง
กล่าวนี้โดยกล่าวให้ร้ายไทยในปัญหาสำคัญ ๆ เช่น การที่ไทยเป็นมิตรกับอเมริกาอย่างแนบ
แน่น, การมีส่วนร่วมของไทยในสถานการณ์ในประเทศลาว, ความต้องการของไทยที่จะ
ได้คืนแดนบางส่วนของกัมพูชา, และการมีส่วนร่วมที่แท้ในแผนการก่อการร้ายต่อต้านการปก-
ครองของรัฐบาลกัมพูชา ในสภาพเช่นนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองจึงอยู่ใน

ลักษณะที่พร้อมจะยุติองค์ใดก็ตาม เมื่อมีสาเหตุที่เหมาะสมสมควรที่จะเป็นข้ออ้างตามหลักปฏิบัติทางการทูต และโอกาสนั้นก็มาถึงเมื่อประมุขของกัมพูชาได้แถลงนโยบายต่างประเทศของกัมพูชาที่กรุงโตเกียว และนายกรัฐมนตรีไทยได้กล่าวตอบโตในคำปราศรัยในวันครบรอบ 3 ปี แห่งการปฏิวัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 1961 ซึ่งประมุขแห่งรัฐของกัมพูชาได้ถือเป็นข้ออ้างที่เหมาะสมที่จะตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง ในวันที่ 23 ตุลาคม 1961.
